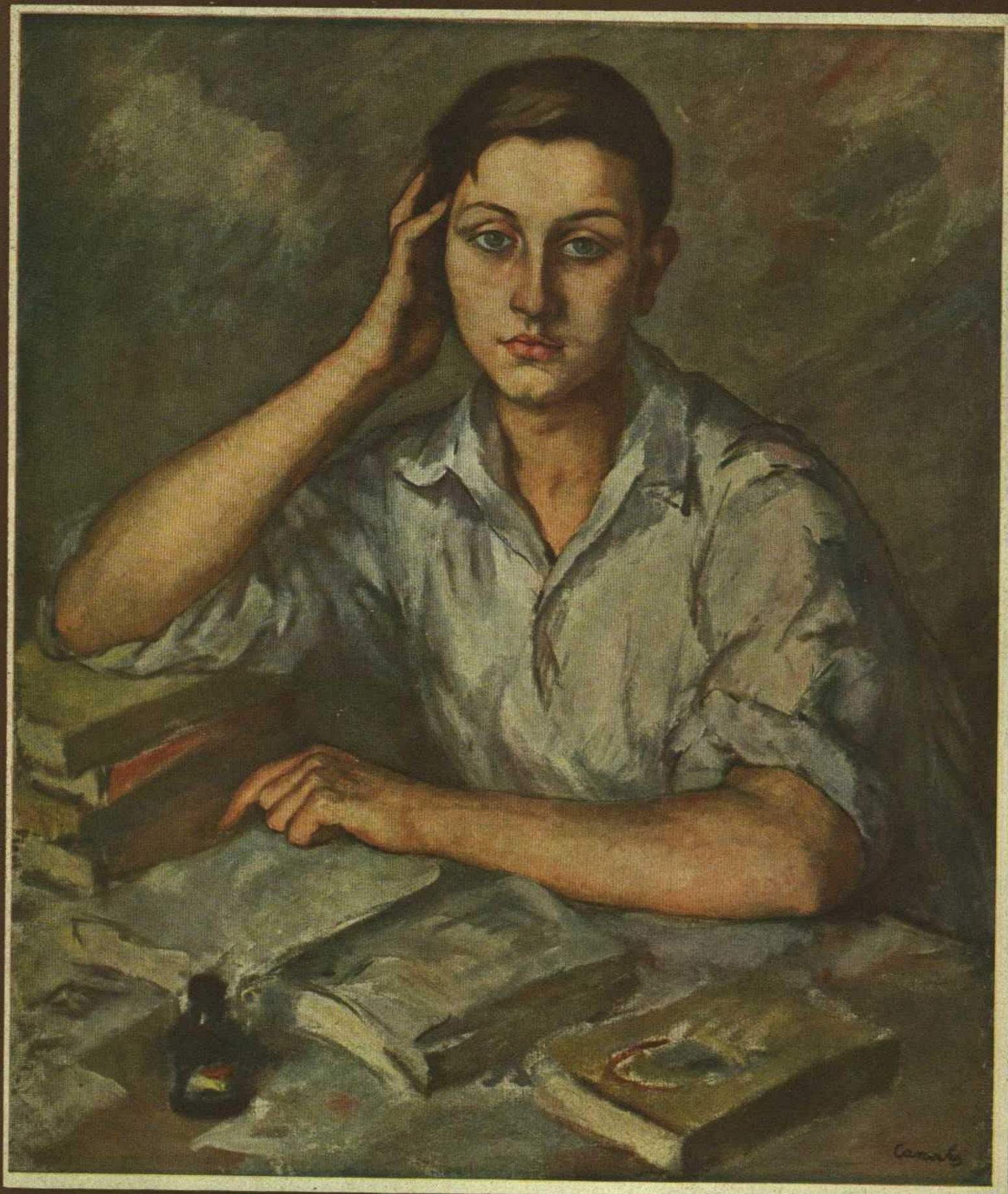

D'ACI I D'ALLÀ

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALONIA - PLAÇA CATALUNYA, 17

Maig 1928

Preu: ptes. 1-50

*Ameu un interior
confortable i harmoniós*

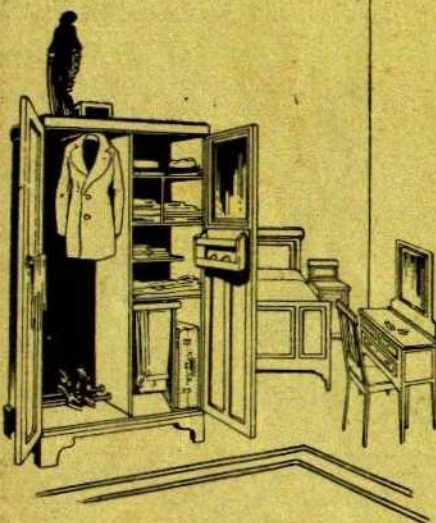
Voleu permetre que us ajudem a
compondre un conjunt que farà la
joia dels vostres ulls i donaran a
vostra llar un segell personal?

Nostres dibuixants estan a vostra
disposició per a cooperar a la rea-
lització de l'interior que us haveu
imaginat.

El projecte que vós ens suggeriu
serà escrupolós i fidelment executat.

Amb l'experiència de 73 anys d'ac-
tuació dels

Tallers Reig

Tots els complements dels nostres
mobles són executats en nostres ta-
llers.

Nostra organització us dona el do-
ble avantatge.

Estem facultats per seguir en nostre
taller, pas a pas, el desenrotllament
de vostre pla i sa execució ràpida i
puntual.

Realitzem una positiva economia
per no tenir les despeses de botiga.

Si no teniu la possibilitat de venir-
nos a visitar, voleu fer el favor de
demanar-nos nostres idees i preus
del nostre extens catàleg?

Tallers Reig

Casa establerta l'any 1852

*Carrer Enric Granados, 21
Barcelona
Telèfon 2085 A.*

FÀBRICA D'ORFEBRERIA D'ART

Jaume Sales Balmes

Coberts : Safates : Articles per a
Hotels : Orfebreria d'art i novetats
en Argentat : Articles de taula
d'argent de llei : Plata Salmes

Fàbrica i Oficines: Enna, 100-104 (P. N.) - BARCELONA

Vendes al detall: Portaferrissa, 4 : Telèfon 1503 A.

CASES QUE RECOMANEM

JACINT ÀVILA

Decoracions :: Armadures, estopa i guix
Passeig de Sant Joan, 73 : Telèfon 306 S. P.

J. VILAPLANA

ÓPTICO - Ejecución rápida en las fórmulas
de los señores Médicos oculistas.
PELAYO, 16

ACADÈMIA COTS

COMERÇ, IDIOMES, ETC.
Carrer dels Archs, 10 :: Telèfon 5041 A.

CICLOS MOTOS SPORTS SANROMÀ Balmes 62
Tel. 1445-A
Barcelona

MAGATZEMS POMPEYA

Mobles de totes classes. Especialitat en mobles americans
per a despatx - SALMERON, 75 - Telèfon G. 1746

aedon

PIANOS, AUTOPIANOS
i ROTLLES
Passeig de Gràcia, 62

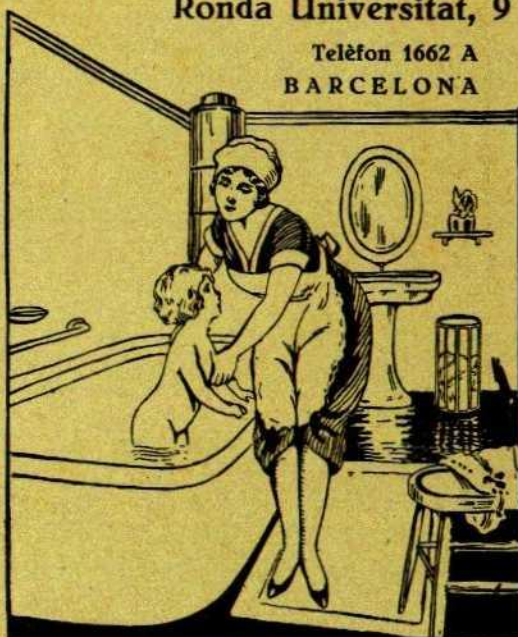
EL MARINO - Rellogeria

de JAUME FONOLLOSA - Canvis Vells, 8
El millor rellotge que bat els segons, marca ALPINA

S. VERDAGUER

Ronda Universitat, 9

**Telèfon 1662 A
BARCELONA**

*Lavabos, Bidets,
Banyeres, etc.*

PIANOS
PIANOLA - PINOS

ÚNICS INSTRUMENTS QUE
PODEN OSTENTAR LA MARCA

PIANOLA

APARELLS

RADIO-MAXIM

Els més perfectes, els més senzills

CENTRAL:
PASSEIG DE GRÀCIA, 35

SUCURSAL:
CARRER BONSUCCÉS, 5

BARCELONA

A MADRID:
THE ÆOLIAN Co.
A. CONDE PEÑALVER, 24

COMPANYIA ANONIMA DE PRODUCTES QUÍMICS

MONCADA, 23 — BARCELONA — TELÈFON 31 A

Àcid sulfúric especial per a acumuladors : Aigua bi-destil·lada

ESPECIALITATS

Àcid sulfúric
Àcid muriàtic
Àcid nítric
Sulfat d'alúmina
Sulfat de ferro
Sulfat de sosa
Sulfat de zenc

Àcid sulfúric, clorhídric, nítric i amoníac puríssims. — Àcid sulfúric especial per a acumuladors. — Àcid muriàtic especial per tartrats. — Àcid muriàtic especial per a curtits. — Àcid nítric especial per a metal·laris

Bisulfat de sosa
Sosa càusticalíquida
Sulfur ferrós
Aigua bi-destil·lada
Mini de plom
Litargiri
Alums

BODEGUES SALVADOR MOYA

Avinguda d'Icària, 177 : Tel. 46 S. M.

Vins fins de taula
SANT QUINTÍ
i
SANTA ANNA
Vins generosos
i espumosos
Especialitat en
MOSCATELL
MALVASIA
LACRYMA CHRISTI
VERMUT MOYA

Demaneu-los
en Colmados
i Ultramarins

**AGUSTI
CASTELLS**

HULES DE TOTES CLASSES
RASPALLS & PLOMERS
JUGUETS I PERFUMERIA

PORTAFERRISSA, 18
Telèfon 1983 A.

BARCELONA

**ELEVADORS
CASADEVALL**

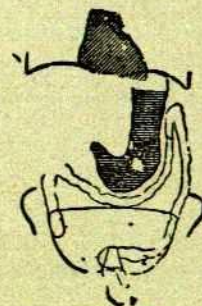
PER PRES-
SIÓ D'AIRE
COMPRIMIT

Demaneu detalls i pressupostos als
úics importadors de les làmpares

LEMIC, Societat Anònima
Muntaner, 1 : Telèfon 2933 A.

**¿SOFREIX VOSTÈ DE
L'ESTÓMAC?**

Per a corregir
ràpidament el
seu malestar i
obtenir que el
seu estómac funci-
oni normal-
ment, vostè deu
eivar el seu in-
testi gros i, con-
secutivament,
son maleix estó-
mac. La millora
és instantània,
sense medicines
i sense molèsties
Demani fulle-
tons de l'eleva-
dor «Théa», ad-
juntant segell de
0'35 cèntims a

INSTITUT ORTOPÈDIC
Sabaté i Alemany

Canuda, 7 BARCELONA

UN PRESENT EXQUISIT

per a les persones amb qui vostè vulgui quedar
bé, el trobarà infal·liblement a l'exposició de la casa

J. B. MODOLELL

Diagonal, 460 (entre P. de Gràcia i R. de Catalunya)

La marca «Plata Pompeia» és una
garantia de bona adquisició. Val
tant com dir: Bon acabat. Dura-
ció indefinida. Preus de fàbrica

VAIXELLES - COBERTE-
RIES - OBJECTES DE FAN-
TASIA PER A BODES
TORNABODES I BATEIGS

REMINGTON

LA MÀQUINA PORTÀTIL
PER EXCEL·LÈNCIA

Trafalgar, núm. 6
BARCELONA

*i en totes les més grans
capitals i poblacions impor-
tants del món. -----*

Aparells fotogràfics de les
millors marques - Gran
assortit en tots models
ICA - NETTEL - GOERZ
ONTOSCOPI - BUSCH
Secció especial de RA-
DIOTELEFONIA - Apa-
rell receptor BERRENS
P. B. 3 de 3 làmpares per
a la recepció dels concerts
europeus i americans en
alta veu. Preu: 375 pesse-
—: tes amb làmpares :—
DEMANEU CATÀLEGS

Pèrez y Sabat

Fontanella, 18 - Tel. 356 A

Ramon Sunyer

Joier

Casa Fundada l'any 1835

Granvia, 643

Teléfono 813 S. P.

BARCELONA

CINEGRAFO B&L

6 APARELLS EN 1

Novíssim aparell cine-fotogràfic per a pel·lícula de pas universal, que enclou dins d'un sol aparell la possibilitat de fer:

- 1.er LA PRESA DE VISTES CINEMATOGRAFÍQUES
- 2.^{on} LA FOTOGRAFIA. — 3.er L'AMPLIACIÓ
- 4.^{rt} i 5.^è LA PROJECCIÓ FIXA I ANIMADA
- 6.^è EL TIRATGE DE PEL·LÍCULES POSITIVES

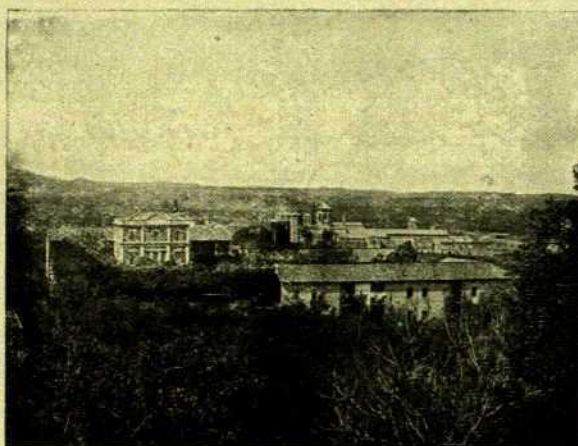
amb tot i costant tan sols com una bona cambra fotogràfica, és, doncs, l'aparell ideal per a aficionats, per a reportatge cinematogràfic d'actualitats, (familiars, deportives, etc.) i per cinematografia tècnica i professional (metges, enginyers, etc.) resultant ses pel·lícules intercanviables amb les dels grans Cine-Teatres.

**Demani's el catàleg gratis al concessionari per Espanya:
CARANDINI-CORTS, 574, P^{ra}l. APARTAT 487·BARCELONA**

GRAN BALNEARI ESPLUGA DE FRANCOLÍ

PROPIETARI:
Dr. SALVADOR ROCA BALLBER

37 XALETs
que es lloguen per mesos i per
temporada, de 170 a 2,500
pessetes al mes

VILLA ENGRACIA I POBLET

ADMINISTRACIÓ A BARCELONA:
Bruch, 114, pral. - Telèfon 6. 1339

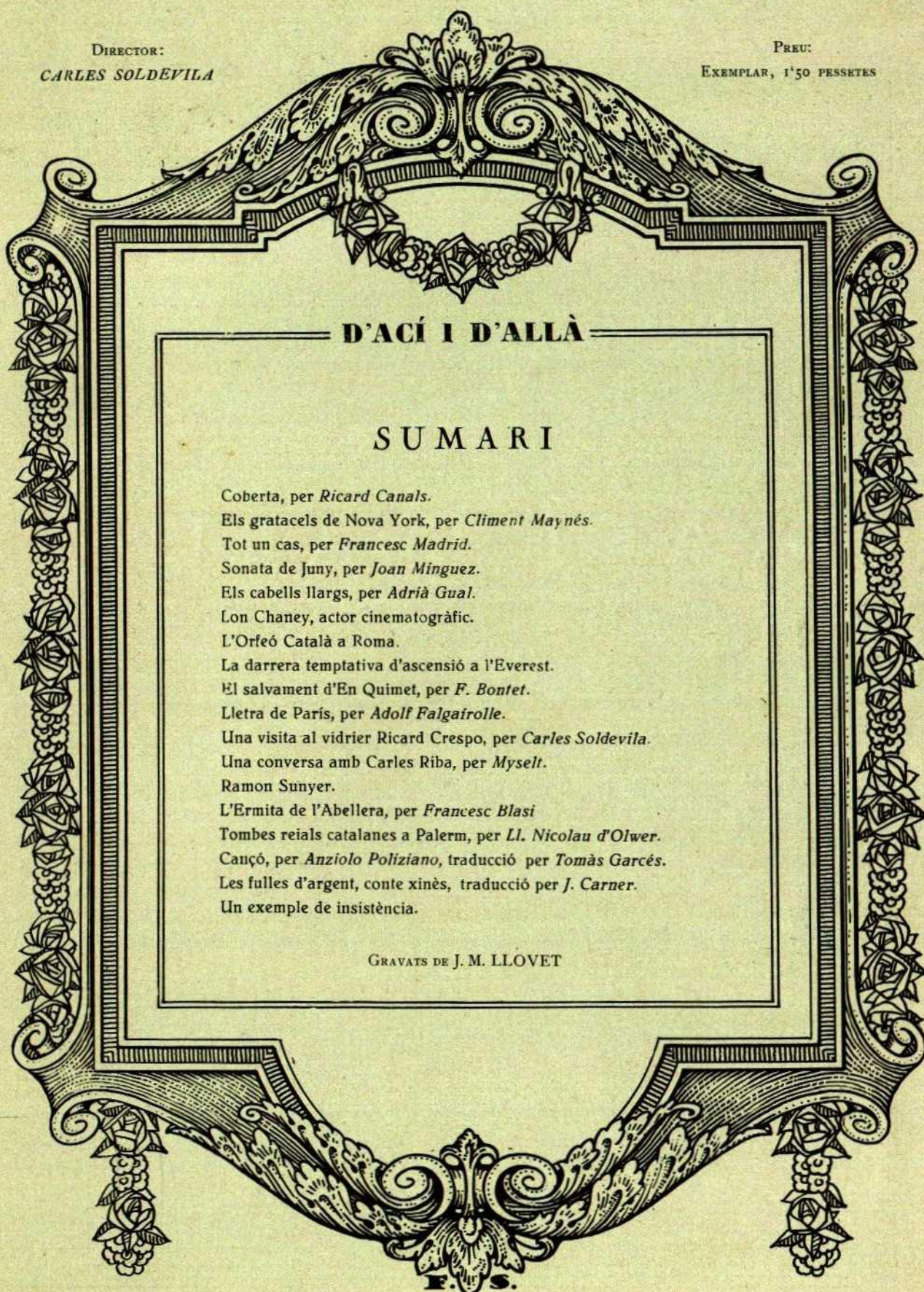
**HOTEL VILLA
ENGRACIA**
de primer ordre, noves reformes
cuina excel·lent

Clima excel·lent de repòs, a 600 metres sobre el nivell del mar. Parcs i boscos creuats per 50 quilòmetres de carreteres. Estació del ferrocarril de Lleyda a Tarragona. Aigua regenadora FONT DEL FERRO. Hostatge senzill i confortable a la MASIA DE L'AIGUA. Telèfon, electricitat, automòbils, jocs. Misses i Rosari diaris a l'església de l'Establiment

DIRECTOR:
CARLES SOLDEVILA

PREU:
EXEMPLAR, 1'50 PESSETES

D'ACÍ I D'ALLÀ

SUMARI

Coberta, per Ricard Canals.
Els gratacels de Nova York, per Climent Maynés.
Tot un cas, per Francesc Madrid.
Sonata de Juny, per Joan Minguéz.
Els cabells llargs, per Adrià Gual.
Lon Chaney, actor cinematogràfic.
L'Orfeó Català a Roma.
La darrera temptativa d'ascensió a l'Everest.
El salvament d'En Quimet, per F. Bontet.
Lletra de París, per Adolf Falgairolle.
Una visita al vidrier Ricard Crespo, per Carles Soldevila.
Una conversa amb Carles Riba, per Myselt.
Ramon Sunyer.
L'Ermita de l'Abellera, per Francesc Blasi
Tombes reials catalanes a Palerm, per Ll. Nicolau d'Olwer.
Cançó, per Anziolo Poliziano, traducció per Tomàs Garcés.
Les fulles d'argent, conte xinès, traducció per J. Carner.
Un exemple de insistència.

GRAVATS DE J. M. LLOVET

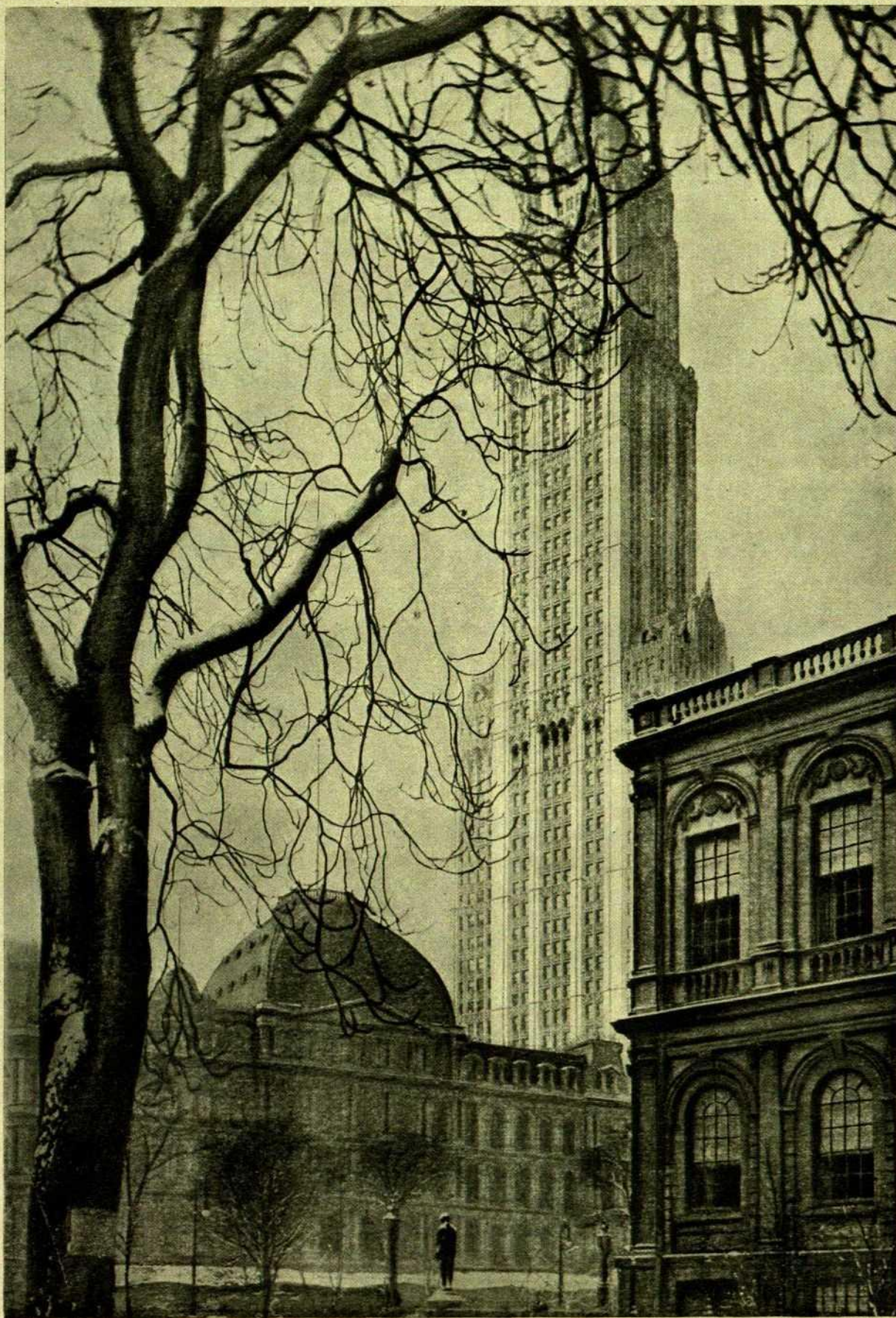
ABONAMENT:

BARCELONA: ANY, 15 PTES.
FORA: » 16 »
AMÈRICA: » 18 »
ESTRANGER: » 22 »

REDACCIO I ADMINISTRACIO:
Llibreria Catalònia : Plaça Catalunya, 17
TELÈFON 4789 A

ABONAMENT:

BARCELONA: semestre, 8 »
FORA: » 8'50 »
BARCELONA: trimestre, 4 »
FORA: » 4'50 »

EL WOOLWORTH BUILDING

Un dels edificis mes alts del món. En la perspectiva que n'oferim te un aspecte que gosem qualificar de poètic

ELS GRATACELS DE NOVA YORK

L'ARQUITECTURA, que en el transcurs de la Història, ha reflexat sempre el caràcter de totes les civilitzacions i la idiosincràsia de tots els pobles, ha traduït a Nordamèrica l'instint d'una raça que obeint a un concepte altament pràctic de la vida, rendeix culte a la riquesa i té l'obsessió del negoci. D'aquí prové l'Arquitectura comercial americana que ha produït aquestes construccions gegantines — temples del diner, com les ha nomenades un autor — que són indubtablement el més gran símbol de la força i l'orgull de la raça ianqui.

Dues són principalment les causes que han contribuït a que s'aixequessin aquestes construccions que el nombre extraordinari de pisos de que consten, converteix en veritables torres: en primer lloc, la limitada extensió dels barris comercials de les grans ciutats que han vist intensificar-se cada dia més la vida dels negocis amb el consegüent encariment del terreny, i en segon lloc el gran instint de propaganda dels nordamericans que han induït les grans empreses i fins a les corporacions públiques a construir cada vegada edificis més alts i amb més originalitat.

En els gratacels, el detall de decoració

exterior, perd la importància que té en els edificis de dimensions normals, i el problema de composició arquitectònica que aquestes construccions plantegen, es redueix principalment a la coordinació i

proporció de les masses; línies generals de les façanes.

Els arquitectes dels Estats Units han resolt cada dia amb més perfecció aquest problema de composició exterior dels gratacels, havent arribat a produir edificis d'una gran bellesa i monumentalitat, i la sola observació dels primers immobles d'aquesta classe construïts en els darrers anys del passat segle i dels de recent construcció, posa de manifest l'enorme evolució experimentada en aquest sentit.

Un gran sòcol l'alçada del qual comprèn la planta baixa i els primers pisos de l'edifici, un cos central, el qual presenta arrencades i en perfecta verticalitat les finestres dels innombrables despatxos, agrupades i alternant amb potents nervadures, un atri terminal compost amb columnes o pilastres i finalment una gran coronisa són els elements constants de la composició d'un gratacel.

És un fet remarcable, el que la decoració tan interior com exterior dels edificis comercials

americans sigui inspirada generalment en les architectures clàssiques, emprant en molts casos amb la seva puresa original i proporcions els elements i formes dels grans monuments de Grècia i Roma que

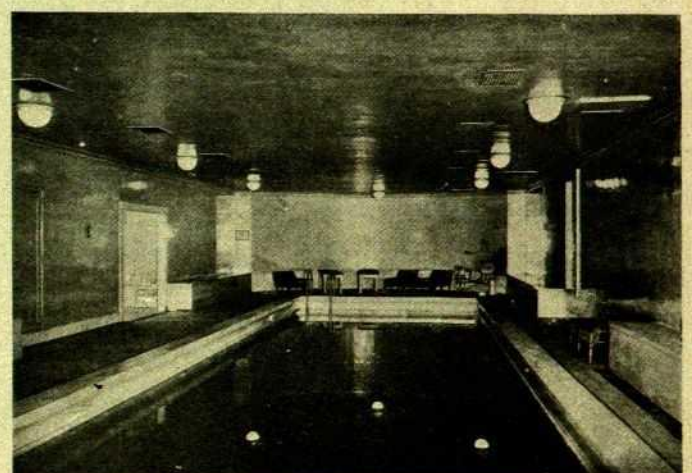

Edifici de l'Únion de Nova York, construït el 1913 i valuat en 12 milions de dollars

A l'esquerra:

La barberia situada al primer soterrani del «Woolworth building»

A la dreta:

La piscina que hi ha en el segon soterrani del mateix edifici

aquells arquitectes han sabut adaptar admirablement. I és, gràcies a aquesta tendència classicista, que hom pot contemplar fidelment reproduïdes en el hall d'un gratacel, les severíssimes columnes del temple de Poestum o ingressar a un dels més bells *buildings* de Nova York passant per sota les amples portades d'un arc de triómf romà.

* * *

L'enorme fonamentació que exigeix la construcció dels gratacels, ha permès que aquests edificis poguessin tenir fàcilment dos o tres soterranis que es destinen a serveis generals, com són, calefacció, aire comprimit, dipòsits de carbó, cambra cuirassada, etc., havent-hi també serveis de restaurant, perruqueria, banys i grans piscines. La ventilació artificial és assegurada amb tanta perfecció, que ningú no s'adona de que no existeix contacte amb l'aire del carrer.

La planta baixa està ocupada principalment per botigues, vestíbuls i ascensors. Per fer se càrrec de la importància que aquest darrer servei té en els grans edificis comercials, n'hi ha prou de dir que l'Equitable Building —un dels més alts gratacels de Nova York— té 48 ascensors, alguns dels quals, anomenats «express», pugen directament als pisos alts per a major comoditat del públic. En molts d'aquests immobles, els ascensors funcionen dins d'una torre metàl·lica que, en cas d'incendi, permet que el servei es presti sense cap interrupció.

Tots els pisos són destinats a oficines i despatxos i la seva distribució és sempre la mateixa: un Hall o vestíbul on tenen sortida tots els ascensors, comunicant amb

diversos passadissos que condueixen a tots els departaments. La disposició d'aquestes plantes, permet variacions fàcils en la divisió dels locals, podent així fàcilment augmentar o disminuir la seva capacitat en arrendar-los.

Els departaments tenen serveis complets

les de sortida del viciat són hàbilment tractades com elements de decoració i passen desapercebudes de tothom.

* * *

El nombre de persones que pot contenir normalment un d'aquests immobles comercials a les hores de treball passa en alguns de 10.000. Hom diu—i potser en això no hi ha exageració— que es poden fer infinitat d'operacions i negocis sense sortir al carrer. Qualsevol comerciant, industrial o home de carrera, troba en el *building* la majoria dels seus clients i a molts estadants els basta per al seu negoci aquest petit món en que treballen.

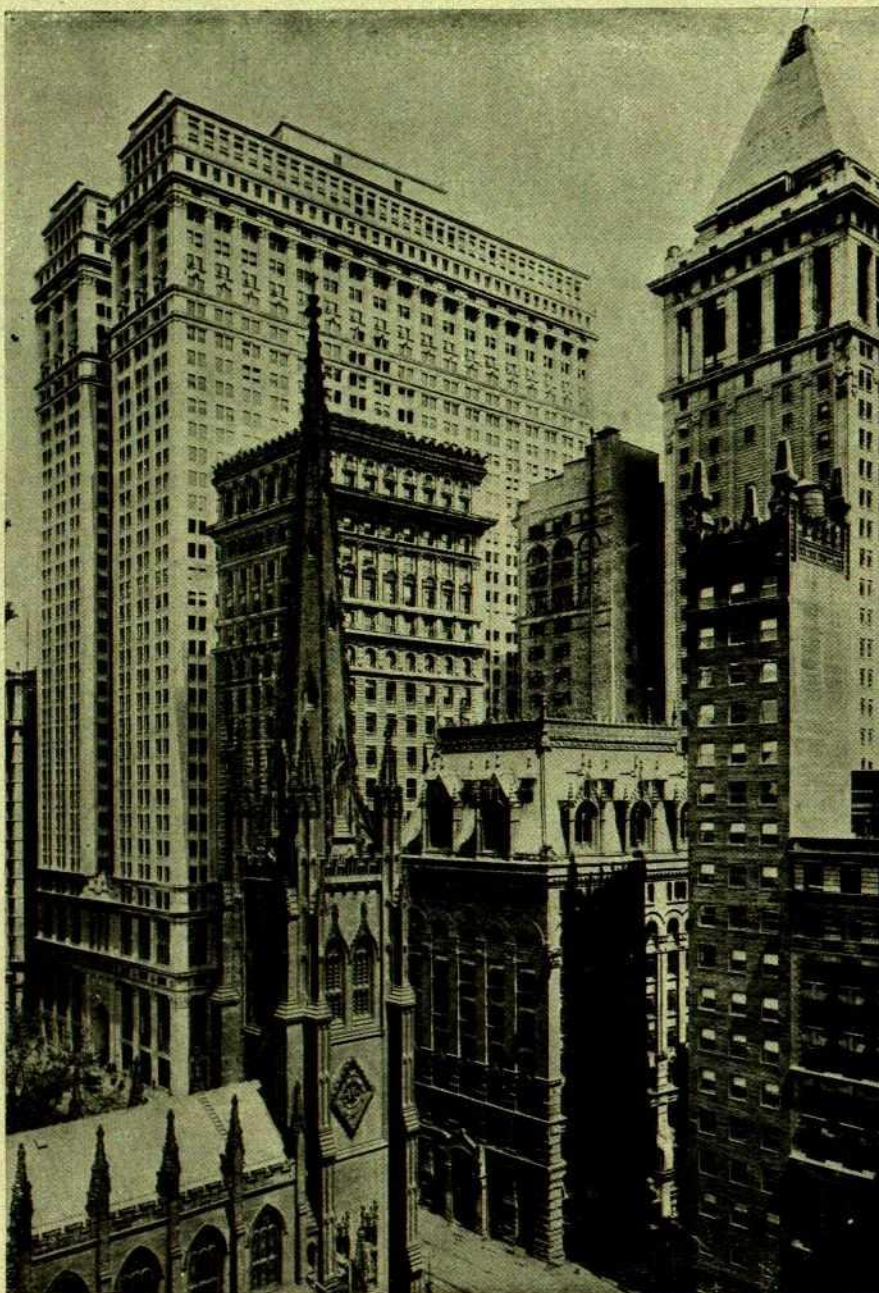
Falta dir per a completar aquesta lleugera idea dels gratacels americans que el nombre de pisos més corrent és el de 25 a 30, arribant el més alt — el Woolvoth Building de Nova York — a contenir 55 plantes amb una altura total de més de 200 metres.

* * *

El gratacel és un edifici genuïnament nord-americà; la seva gran originalitat, la perfecció del nombre extraordinari de serveis que conté, el gran sentit pràctic d'eficàcia que posa de manifest en el poble que n'ha sentit la necessitat i n'ha obtingut

una solució admirable són qualitats que corresponen en tot a l'idiosincràsia dels ciutadans dels EE. UU.

Per això el gratacel, fora del seu país originari no és més que una imitació, i a pesar d'haverse'n construït alguns a Buenos Aires i a altres ciutats del sud d'Amèrica, als grans centres comercials de la Gran Bretanya i a altres capitals d'Europa i

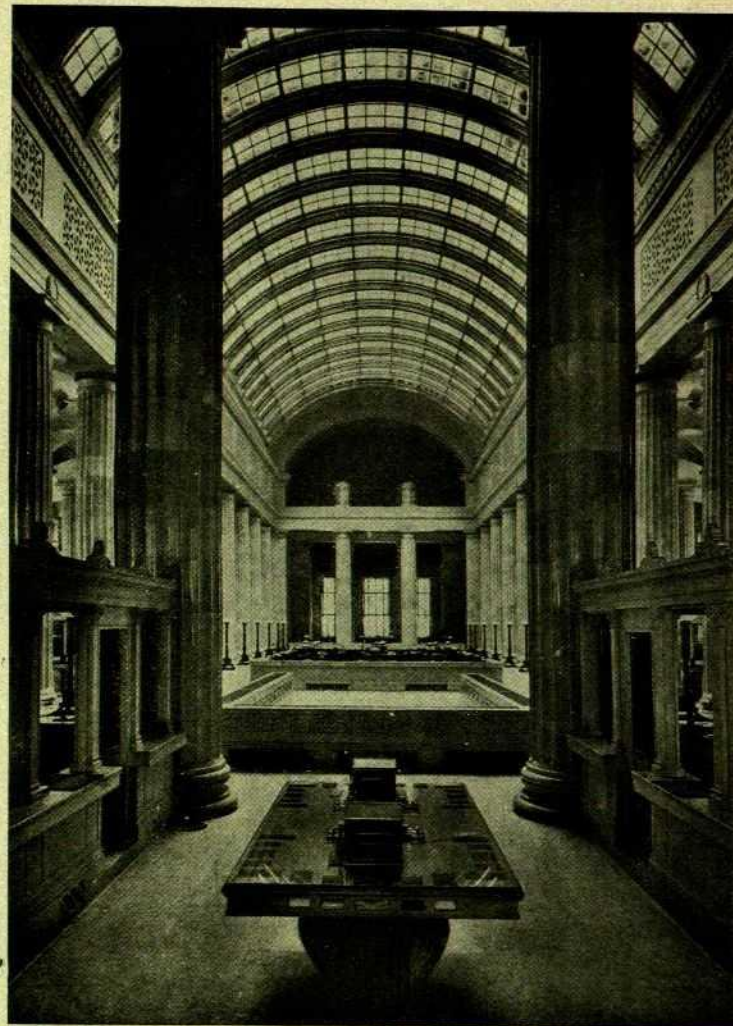
Un fantàstic conjunt de gratacels a Nova York

d'higiene, i de més a més en llocs determinats de cada planta hi ha grups d'aquests serveis i el de perruqueria. Generalment les instal·lacions són fetes amb un luxe extraordinari, abundant els marbres i els miralls.

El sistema de circulació de l'aire calent és en aquests immobles admirablement resolt. Les boques d'entrada de l'aire pur i

Casa que hom acaba de construir a la Via Laietana. La influència yanqui hi és evident i no desdiiu pas de la nostra atmosfera (Projecte Florença)

Gran ball del «Continental and Commercial Bank Building», de Xicagó

fins d'Àsia, cap ciutat del món no pot presentar com Nova York el panorama fantàstic que ofereix aquell conjunt de torres gegantines.

* * *

A Barcelona no hi ha cap construcció que pugui qualificar-se de gratacel, puix si bé en els darrers anys s'han aixecat edificis destinats en absolut a la vida dels negocis, la seva alçada i nombre de pisos no passen del tipus normal dels immobles urbans barcelonins.

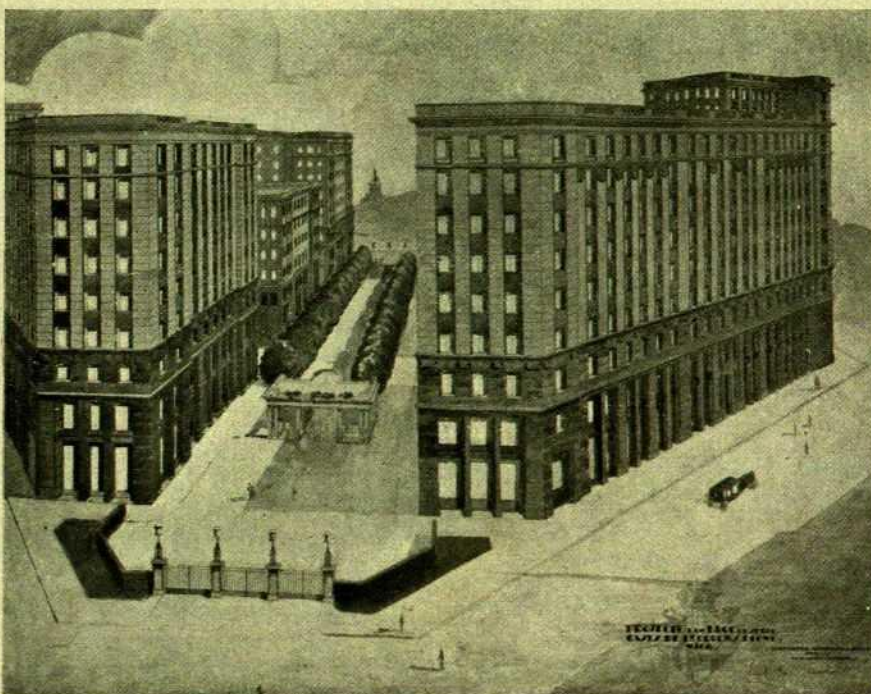
A més a més, Barcelona no té un barri comercial, d'extensió limitada, la vida dels negocis s'estén a una gran part de l'àrea de la ciutat, i apart que encara hi ha solars per

edificar en llocs centrals, poden convertir-se en immobles comercials moltes cases destinades actualment a habitació; totes

aquestes circumstàncies ajornen per molts anys el plantejament del problema que ha originat en altres països el gran edifici

comercial, que per altra part les Ordenances Municipals de Barcelona no autoritzen de cap manera.

Cal fer remarcar, no obstant, que la arquitectura nordamericana va influir en els nostres arquitectes cada dia més i que els resultats d'aquesta influència es posen de manifest en alguna de les construccions aixecades darrerament. Reproduïm, a propòsit d'aquesta afirmació, la fotografia de dos edificis, l'un construït i l'altre en projecte les composicions exteriors, les quals estan visiblement inspirades en els gratacels americans.

Bloc de cases a bon preu projectat pels arquitectes Maynes i Girona

FEIA dos anys que havia mort el meu pare, i, no obstant, quan aquell home estrany de l'abric de color terra em mirà fixament i jo a ell, vaig estar a punt de cridar: — «Parel».

Havia arribat a les vuit del vespre exactes a l'estació del Nord de París. L'express Paris-Berlin-Venècia surt a les vuit trenta minuts, i jo em creia que amb mitja hora de temps en tendria ben bé prou per a obtenir un bon lloc. No fou així. Ja eren gairebé plenes totes les unitats del tren. Un *controlleur*, per un parell de francs, em dona una plaça en un vagó de segona. Al compartiment ja hi havia sis dones i un home. Les dones anaven embolicades en grans abrics de pell de conill i l'home embolicat en un abric gruixut i una manta de viatge. Les dones devien tenir de quaranta a cinquanta anys, i semblaven endormiscades. Poc a poc el vagó anà omplint-se de *viagers* eslaus-jueus, tots o quasi tots.

El temps era plujós, desagradable, fred, tot i que el mes d'agost no havia acabat i els viatgers anaven molls i llurs equipatges eren bruts de fang.

Els jueus s'havien escampat pel corredor i pel petit espai que resta davant les cabines de *toilette*. Farcells, maletes de cartró, paquets amb paper de diari, caps de fusta i a sobre de tot això, ells, seguts, esperant que arrenqués el tren i jeure.

Els jueus entraren en el nostre compartiment demanant perdó i fent somriures comercials.

— Ja em dispensaran, oi? — semblaven dir. — No hi ha lloc, però hem de marxar. Anirem una miqueta justets, però que s'ha de fer, hem d'anar-nos ajudant els uns als altres.

I amb una agilitat de gat s'enfilaven als seients i trobaven lloc per a llurs paquets.

Jo no he conegut altra gent com la jueva que viatgi amb tants paquets. Es a dir: els murcians i els aragonesos, Déu n'hi do. També trobaven per llurs paquets recons inversemblants que jo no havia imaginat fins llavors que existissin. Val a dir que qui té el costum de viatjar s'avesa a les incomoditats i ningú viatja tant com el jueu.

Un d'ells entrà en el vagó mig arrupit i tot tapat. Trepitjà a l'un, incomodà a l'altre, i demanant mil perdons

TOT UN CAS!

s'asegué entre les dues dones grosses que tenia davant meu. Totes les places eren ocupades, però l'home va aconseguir apuntalar-se a la vora del banc fent prodigis per empetitir-se. Jo admirava la paciència dels uns i la tenacitat dels altres. Una dona lligà una manta a tall d'*hamaca* d'una banda a l'altra del departament i hi deixà el fill embolcallat en una tovallola rusa i uns draps estranys, tot ben lligat amb cordill perquè l'infant no pogués caure...

Quan vaig baixar la vista i em vaig fixar en l'home que tenia al davant meu, vaig ésser a punt de cridar: — «Parel» Tal era la semblança que hi havia entre aquell jueu i el meu pare. I això que el meu pare no era *rupin*.

L'express marxà a l'hora en punt. Ningú en vingué a dir «adéu-siau!», i per tant no em va caldre de treure el cap per la fines-

treta; però tots els altres sortiren un moment a cridar adéus en diferents llengües eslaues...

El tren arrencà; les dones tregueren uns paquets i menjaren; l'home llegia *L'Intransigeant* i jo mirant-lo ben bé em vaig quedar adormit fins a *Aix-la-Chapelle*, que em van despertar per fer la Duana.

Era la hora que gairebé vàrem aturar-nos a *Aix-la-Chapelle*, vaig saltar del tren i vaig passejar pels molls de l'estació.

Aquell home que semblava el meu pare portava el barret tan enfonsat fins les orelles, un abric de color terra, que en lloc d'anar cordat s'adheria al cos sota la pressió dels braços creuats damunt del pit. L'home caminava fixant-se acuradament en no trepitjar cap de les ratlles simètriques que sobre el ciment simulaven les juntures de les rajoles. Feia grans passes i anava absorbit per aquesta tasca. Semblava hoig o excèntric.

Topà amb mi dues o tres vegades, demanà perdó molt cerimoniosament i seguí el seu passeig amunt i avall del moll.

Jo anava a Varsòvia. Una mecanògrafa polaca de la Societat de Nacions, que vaig conèixer pel gener de 1922, durant una reunió del Consell a París, m'havia convidat a anar-la a veure.

Aprofitant unes vacances parlamentàries franceses i uns dies de poc enrenou polític, vaig disposar-me a conèixer la capital de Polònia. Sabia bé prou que hauria de restar al tren dues nits i un dia llarg abans d'arribar a la fi del meu viatge. Per això en les estacions en que havíem d'aturar-nos baixava a estirar les cames i a respirar una mica, perquè al vagó l'ambient era tant dens, que quasi, quasi era sòlid.

Pujàrem de nou al tren a la matinada, dormirem, i cap allà a les nou, poc abans d'arribar a Essena, començarem a xerrar:

- Un cigarret? — em demanà.
- No fumo — li vaig dir.
- Ho sento — respongué.
- Què hi farem!
- Al cap d'una estona em preguntà:
- On va?
- Vaig a Varsòvia.
- Al mateix Varsòvia?
- Sí.
- I vostè?
- Jo no.

Aquella resposta em deixà fred. Aquell home responia i preguntava amb una categoricitat d'excessiva confiança que ningú li havia donat. Seguirem emmudits, i poc després em preguntà:

— Per què viatja en segona vostè?

— Home! Perquè no puc viatjar en primera!

— Mal fet... — I al dir mal fet em mirà d'una manera tan fixa i tan tràgica, que em vaig esverar i amb mi tots els del vagó... Els que dormitejaven s'acabaren de desvetllar; les dones que tenien al costat, el home aquell, tement haver-se-les amb un lladre, s'arreconaren. Jo volia tancar els ulls i dormir per a no tenir que parlar amb un tipus semblant, però em pressentia el perill de dormir-me i ésser atacat.

— Preguntim alguna cosa? — em digué.

— Home, què vol que li pregunti? Jo no tinc cap confiança amb vostè.

— Es igual; preguntim alguna cosa.

— Què li agrada més al món? — m'aventuro a demanar-li.

— Jo? Els ocellets — contestà.

— Els ocellets?... Però, com?

— De totes maneres.

— Comprenguí que me l'has havia amb un boig i em vaig preparar a evitar tota agressió... De sobte sortí del compartiment. I tots comentàrem la situació d'aquell home. Creguérem que era boig. Poc després torna al compartiment, amb els ulls fora de lloc, groc, sobreexcitat, amb els llavis tremolant i el vestit tot estripat i el cap descobert i les mans esgarrapades. Que havia passat? Ens inquietàrem? Es fixà amb mi i em digué severament:

— Fill meu. No em preguntis res.

Figureu-vos l'esverament meu. Un home que s'assemblava al meu pare mort, que m'havia semblat boig, amb el qual havia sostingut un diàleg inverosímil i que ara em deia davant de tothom «fill meu!» amb un estat tràgic...

Se sentí un xiulet del tren, que volia dir que ens aproximàvem a una estació. Ell sortí al corredor i ens amenaçà dient: Ai del que digui res!

Poc després abans de deturar-se comple-

tament el tren, sortí dient amb un somriure sospitos:

— Fins tot seguit! — I saltà de la portella del tren, perdent-se pels camps germànics.

En arribar a l'estació pujaren uns guardies dient que buscaven un comerciant jueu que s'havia tornat boig i que fugia de París en aquell tren... En arribar a un cabinet de *toilette* trobaren una noia agonitzant que explicà a la policia que en sortir un home li demanà que li fés una pregunta, i eom que no li vulgué fer i a més li digué «que està boig?» la prengué pel coll per a ofegar-la, deixant-la per morta.

Pensin l'esverament meu en saber-ho. De poc em passa a mi si em nego a preguntar.

— Quin perill ha passat vostè! — anaven exclamant aquelles dones.

El boig digué:

— Havíem de marxar. Fins tot seguit!

Naturalment, no l'hem vist més.

FRANCESC MADRID

SONATA DE JUNY

per JOAN MINGUEZ

*Sembla que ens glacis la sang,
o sol, al fons de les venes.
Adorms l'hora per les carenes
mortes del dia estanc
en la gatzara de la pols i el fang.
Els sentits s'emmurrien lassos
damunt les runes del teu enderroc.
Plora la tarda llàgrimes de foc.
Les noies ensenyen els braços.*

*Es que t'engronxa potser
amb son brunzir la cigala?
O bé aclofat damunt son ala
l'excites, renovar,
a sadollar de música el carrer?
La teva ombra m'encalça els passos,
inexorable, si mudo de lloc.
Plora la tarda llàgrimes de foc.
Les noies ensenyen els braços.*

*De blanc es vesteix el cel,
púdic que ningú ho diria.
De tota aquesta rodalía
no eixirà un crit rebel
per renegar del teu despòtic zel?
Passarem tots pels teus sedassos
sens que dels blasmes t'aboquem el broc?
Plora la tarda llàgrimes de foc.
Les noies ensenyen els braços.*

*Preparen en la claror
llur escomesa les mosques.
Ai, qui pogués està a les fosques,
lliure de bunior
i del feixuc silenci enervador!
Deslliga'ns, o sol, dels teus llaços:
no ens cegui més el teu rostre badoc.
Plora la tarda llàgrimes de foc.
Les noies ensenyen els braços.*

ELS CABELLS LLARGS

CONFESSIÓ D'UN QUE ELS VA DUR

UNA comanda ben especial m'ha caigut a sobre per via de la bona amistat d'En Carles Soldevila. No hi puc fer l'orni. He de parlar-vos dels cabells llargs.

Es o no cert que es tracta d'una comanda especial?

Us he de confessar que de primer antuvi una vehement idea de refús m'ha passat pel magí. Ha estat talment una revolta. Potser era abusar obligar-me a parlar per un públic indiferent a les nostres prauïges, probablement inclinat a la caricatura, d'un seguit de coses que per mi i els de la meua època foren particularment cares, una religió gairebé. Però reflexionant m'he arribat a adonar de l'exageració d'aquest punt de vista meu, on hom col·locava empès per la dèria de filar prim — una dèria bon tros característica dels que hem portat els cabells llargs... Jo, fidel a la tradició, encara els duc discretament a la romana, mostrant així que en el temps que fa que sóc al món he tingut força cabell per perdre i que a despit del que me n'han pres o provat de pendre-me'n, encara me'n resta per anar tirant.

Be, doncs: vaig arribar a convenir amb mi mateix que no era cap pecat de parlar de les coses passades, ni d'encetar temes a primera vista intranscendents. Podia parlar de les melenes amb la consciència tranquil·la; si algú, massa jove per sentir els meus fervors, trobava que el tema només inspirava rialles i somriures burletes, només plenes de malignitat pitjor per a ell!

Santiago Rusiñol, amb un cap digne de premi en qualsevol concurs

El pintor Ricard Canals amb una testa arravatadament romàntica

En Nonell, tot i la seva independència, seguia la moda dels cabells llargs

El fotògraf Mas,

Tampoc, val a dir-ho, vaig creure que m'escaigués el inclinar-me cap al costat de les enyorances patètiques, disposat a veure en cada cabellera desapareguda la mort d'una il·lusió sagrada. El passat és passat i més val un camí conscient, per dolorós que sigui, i més que més si no és tan dolorós com això, que no pas un ahir sense retorn. Ah, no, amics meus, no és pas cosa d'arrencar-se els cabells actuals tot evocant els cabells pretèrits! Veig, per fortuna, força testes amigues encara plenes de vida, malgrat que el temps cruel les hagi més o menys desproveït de llurs gràcies piloses.

Començo, doncs, sense preàmbuls.

En altre temps!... quan els que érem joves teníem la sort de creure en bona fe en coses molt, però molt intranscendents, al dir dels homes pràctics, circumstància que ens aconsellava passar-nos la vida treballant a profit d'una causa espiritual perseguida a les palpentes — com si no! però francament perseguida així i tot, res-

taven encara certs vestigis del tant blasmat romanticisme, vestigis potser immortals.

Era aleshores que Bayreuth assolí el seu moment d'esplendor acoblant americants de totes les Amèriques; que Said Peladon parlava embadalit dels cavallers de la *Rose-Croix* i Maeterlink s'entretenia amb la mort, tot tenint moltes ganes de viure; que la *Libre Esthétique* de Brussel·les, preparava el matalàs al cubisme i Toulouse-Lau-

(Esquerra)

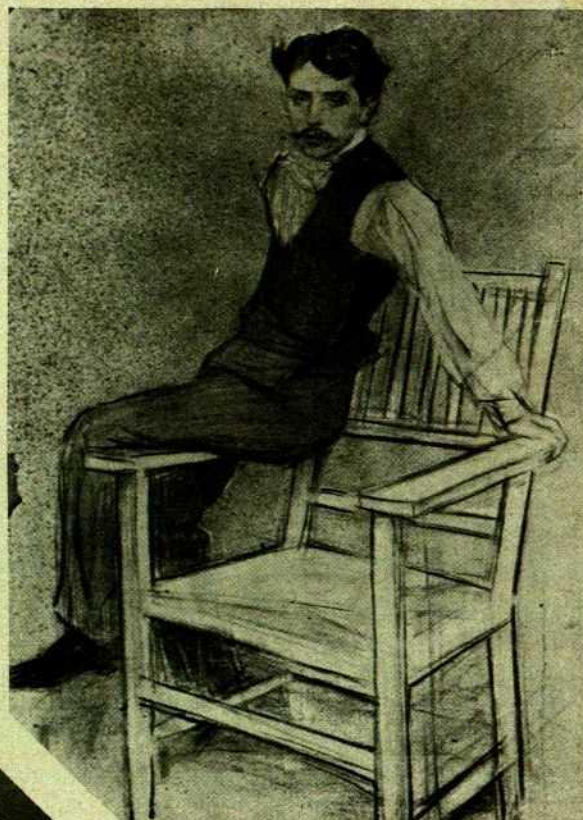
El pintor Modest Urgell, amb els seus cabells blancs

(Dreta)

El poeta Eduard Marquina, no abusa de la melena

(A sota)

El pintor Torres García, que dugué els cabells llargs fins el dia que s'establí a Nova York

trec propagava les delícies del cabaret amb el seu llapis *Parkantier*.

Als qui havíem rebut una educació si fa no fa francesa, aquelles clarors de posta perpètuament daurades ens col·locaven en una atmosfera on ens trobàvem com el peix a l'aigua. Corrien encara pels recons de casa nostra aquelles *bons romans* i aquelles *veilles parisiennes* que havien fet les delícies dels nostres pares. D'una carpeta entaforada al fons d'un calaix o encimbellada en un prestatge de la llibreria, vessava a vegades un retrat de Beranger o bé una litografia al llapis que ens evocava la imatge del jove Hugo en els dies de la seva revelació o bé, cosa per a nosaltres més eloqüent encara en fullegar un àlbum de retrats familiars, topàvem amb l'efígie del nostre pare que ens deia quelcom d'uns cabells llargs, crescuts en un ambient favorable que vèiem reviscolar-se a l'entorn nostre. Oh, no el desaprovàvem pas aquest ambient! Hi fèiem el que bonament podíem, que si bé no era massa pel que ens calia, significava un veritable esforç, donades les coses adverses que encara ens voltaven.

Els cabells llargs d'En Millet ja feia temps que cantaven a la desfeta iniciant els seus camins gloriosos; el *Pèl i Ploma* d'En Casas i l'Utrillo, semblaven com una cançó de bressol per a tota aquella adolescència que els dolia per assolir la major edat; el bo d'En Ramon Pitxot il·lustrava els *fulls de la vida* d'En Rusiñol; i perseguia adalera en les seves teles, les llums i les blavors de la costa brava. En Mir, ja aleshores prehistòricament pelut, s'esbogerrava davant per davant d'una pila de taronges posades al sol; la colla de *Juventut* sacsejava els graners literaris

amb veritable emportament; En Roviralta provenint de la revista *Lux*, escrivia *flaires baixes*, per enlairar-se més tard i per sort seva cap al món de les teules *uralítiques*; La Mimí, abans d'esdevenir la *Carmen* prototípica, cantava. En Granados i En Malats tocaven el piano accelerant el panteix de les nostres amigues pentinades a la Cleo de Merode; En Pahissa, ja ens feia promesa de treballar seguit, mentre En Canals vibrava a les clarors somortes del cafetó més o menys espanyol, més o menys goïesc i En Nonell sublimava la misèria.

Pels camins d'aquella Barcelona tirant a moderna, petites corrues de formigues laborioses anaven enderiades per tal

d'omplenar els seus graners, i tot semblava amarat d'una claror prometedora de bones collites.

La figura vivent de Mossèn Cinto semblava anhels i enardia aspiracions; les cançons populars espiritualment explotades per l'amargat Alió, havien portat la mel al caire dels dolors del part; En Morera musicava *L'Atlàntida*; l'enteniment i la bondat sobrehumana d'En Maragall, amic de tots, donava temps després al nostre *Teatre Intim* inaugurant les seves tasques.

Oh, la visita de Vincent d'Indy. Aquell fou el moment de la revelació plàstica i enlluernadora de la moda. Vincent d'Indy personificava la nova escola musical; al seu contorn acudíem com neòfits d'una religió incipient... I Vincent d'Indy duia els cabells a la romana.

El glaç s'havia trencat. Poc temps després de la visita del mestre d'Indy, rebíem la del quartet Crickbroom, aquell grup de

joves belgues que per primer sortien de llur pàtria plens d'un justificat optimisme. També duïen els cabells a la romana.

La suggestió era massa forta. No seria hora — ens dèiem interiorment amb una veu trèmula —, no seria hora de adoptar també un senyal extern que palesés a tothom la nostra vocació artística i que servís de vincle i de contrasenya a tots els que professaven les noves doctrines?

Ens vàrem dir que sí, i l'un darrera l'altre vàrem oblidar el tallar-nos els cabells.

Cert que la gent es reia de nosaltres. Però que pot la rialla inculta contra una dèria generosa? La burla de la vulgaritat ens esperonava més aviat a persistir en el nostre afany de diferenciació completa—diferenciació per dins i per fora.

En aquestes planes, bé en vèiem una colla de retrats d'aquella època, ail, que hom no pot recordar sense enyorança, doncs encara molt més colla els que falten.

Però, no vui seguir per aquest camí de l'entendiment que podria encomanar-me una desagradable sensació de vellúria i potser, insensiblement, em duria als llavis la frase ritual amb que solen encetar-se les evocacions dèbils: «Quan jo era jove...»

No. Encara no em trobo en el dissortat període de la vida en que cal girar el cap enrera per veure paisatges agradadors, Grat sia a Déu, els temps d'ara, no són erms de bellesa ni de poesia. Amb cabells llargs o amb cabells arranats, tenim punt a servir el nostre optimisme.

I al capdavant, per què donar tanta importància als cabells? Perquè lligar-hi esperances precioses, somnis de ventura, visions d'art pur? Fet i fet, els cabells són uns ingrats. Mireu com paguen la importància que els haveu concedit. Els uns, caient abans d'hora; el altres canviant insolentament de color. En tot temps, si us entesteu a dur-los a la romana, us embruteu el coll

El filòleg Pompeu Fabra a començament de segle, abans d'adonar-se de la seva vocació profunda

El músic Enric Granados, una de les melenes més populars a Barcelona

El periodista Figuerola, que va morir fa pocs anys, duent encara uns cabells llargs i grisos, menys impressionants potser que els que veïem sota el capell copalla

de la jaqueta i no ya benzina ni fusta sabonera que la netegi.

Era l'indignació de les nostres pobres mares. «Els vestits et queden nous—deïen indignades—però la brutícia del coll no hi ha qui la tregui, talment sembla que tireu per pobres!»

Potser tenien raó... però val a dir que la seva indignació no passava de flor de llavi; també de tant en tant amagaven un mig-riu-re de complaença. Tot i viure molt allunyades de la nostra dèria les mares veïen en els nostres cabells llargs quelcom del seu romanticisme, mal cobert per la cendra de la vida quotidiana.

I pregaven a Déu per tal que assolíssim allò que tots volíem, i elles no entenien prou bé.

Cabells llargs, cabells llargs!

Vosaltres també havíau assenyalat una ruta.

Be és cert que els temps d'ara són altres temps, i que tot aconsella anar ben esquilat; però qui pot dir que haurà estat millor en definitiva!

La consigna avui és aquesta: malfieu-vos els uns dels altres. L'home s'envaneix d'ésser maliciós i de triomfar de tot obstacle per mitjà de la malícia de la malfiança. Es tanmateix una cosa molt molesta.

Potser val més deixar-se enganyar de tant en tant, i fins qui sap si sovint, sovint anant-hi amb compte. Es tan distret de vegades fer com aquell qui bada, i plànyer la superioritat del que es creu vencedor.

Però potser tot proclamant aquesta doctrina arcaica ens oblidem de la boxa.

Els temps han canviat i és inútil que volguem fer el desentès. El canvi és verament profund? Sols la disfressa americanista, sota la dèria esportiva i l'humor al sentimentalisme no romandran algunes com de les d'aquell temps?

Algunes, potser! Totes evidentment no. I això ens fa témer que no hàgim malmès una mica el tresor de bones intencions que hom

Ningú no sap la dosi d'entusiasme i de coratge que cal per sortir de la regla a un país com el nostre on el sentit del ridícul agafa unes proporcions enormes. Deia Xenius que a Catalunya dur monocle costava doble esforç que a qualsevol altre lloc del món. Compareu un monocle, una cosa tan lleugera, tan tènue, tan portàtil com un monocle, amb una cabellera abundosa que us descansa sobre el coll de la jaqueta i s'escampasota les ales del capell tou i sentireu una mena de respecte envers aquella generació de la *ceba* que va reaccionar intrèpidament contra la monotonia capilar i contra d'altres monotònies més substancials, l'ofensiva contra els cabells llargs tan imponent. Els dia-

ris satírics s'hi llançaren com sobre una presa alhora fàcil i suculenta. Altrament per a molts l'atac als «cabells llargs» tenia l'al·licient d'ésser un atac contra el catalanisme. Era remarcable la fúria i la constància amb que En Doys de, *La Pnblicitat*, dedicava les seves *chirigotas* a ocupar-se de nosaltres...

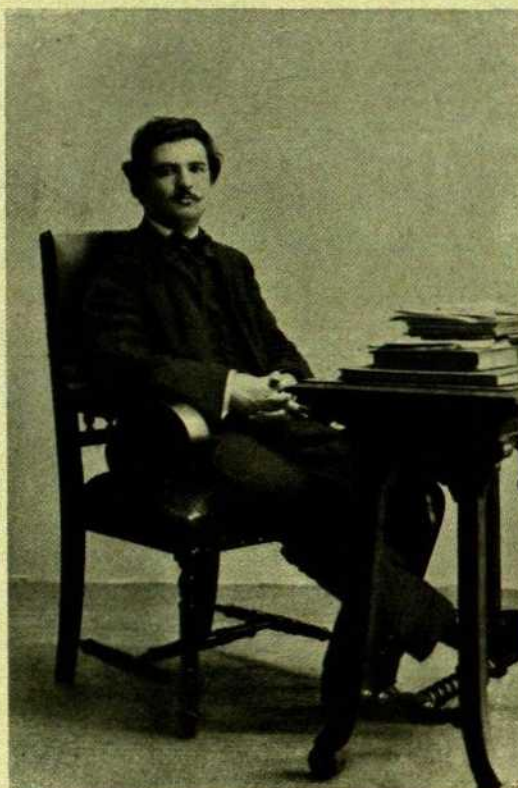
Al costat dels que duïem la veritable melena, com un semideu, com En Joan Llongueras, com l'Enric Granados, com En Carles Capdevila, com En Pompeu Fabra, el primer traductor de Maettherlinc a la Península, hi havia una colla d'amics que volien i dolien o que potser, duts d'un prejudici estètic pensaven que no els afavoria prou. Aquets no portaven una cabellera abundosa, sinó el cabell una mica més llarg que d'habitud; hom creia que participaven en el moviment, però que no s'hi abandonaven amb armes i bagatges. El poeta Eduard Marquina, aleshores encara mig nostre, si altra cosa no per la residència, és un exemple d'aquests que diem. En Marquina, tal com apareix, en el retrat que li va fer En Ramon Casas, duu un cabell més llarg que qualsevol burgès de l'època; revela de primer

Pere Romeu, el famós animador dels IV gats

Adrià Gual, autor d'aquest article, en la època en que acabava de donar Edip Rei al seu Teatre Intim

El filòsof Francesc Pujol, seguia la moda amb una indiscutible discreció

antuvi la seva vocació poètica, però la revela amb mesura, sense estrèpit. Igual podem dir d'En Picasso, que en la estrafalària fotografia que publiquem i que constitueix un document històric, sembla més aviat un home despenat, que un home amb melena. El gran pintor, celebrat en les cinc parts del món, va viure íntimament la vida barcelonina d'aquell temps i sap recordar-se'n amb simpatia.

En Pahissa, al qual ja hem al·ludit abans, era un home de conviccions arrelades i ho demostrava amb la exuberància de la seva cabellera negríssima.

Col·laboraren a la representació de l'*Edip Rei* al Teatre Novetats, aquella representació que tants records i tantes enyorances des-

vetlla en la meua memòria. No hi feia un paper de primer rengle; feia de cor; però fer de cor en una tragèdia de Sòfocles o d'Eurípides és tant com fer de protagonista en moltes tragèdies modernes. Acabada la representació, com era de llei, En Pahissa va retirar-se a la seva cambreta per llevar-se els arreaments grecs i revestir la indumentària de començos del segle xx. Vosaltres sabreu — ho sabreu si heu intervingut en coses de teatre i si no ho ignoràreu i jo us ho contaré —, vosaltres sabreu, dic, que els perruquers són gent sumament malfiada — i amb raó. Tot just acaba el drama, la tragèdia o la comèdia si no ha d'ésser represa l'endemà, cuïten a passar pels *camerinos* recollint les seves perruques que altrament poden esgarriar-se i no reaparèixer mai més. Doncs, heu's ací que acabat l'*Edip Rei*, el perruquer que ens havia llogat les perruques corria de cambreta en cambreta, estirant la perruca d'aquells nobles testimonis de la reial tragèdia... No esperava pas que cada comparsa les hi donés; el perru-

quer, amb una llestesa professional, anava despullant llurs caps sense demanar-los permís.. En Pahissa seia davant el mirallet del

seu *camerino*, i amb ajut de vaselina es llevava la caracterització; de sopte, sent que una mà decidida li engrapa els cabells de sobre el front i estira amb força... Va llençar un ai! que va deturar l'empenta del perruquer i li va permetre d'adonar-se que aquella perruca no era llogada, sinó de propietat.

Però no entrem en el ram de les anècdotes perquè fóra un no acabar mai. La moda dels cabells llargs baronívols, penseu que va fer tant rebombori si no més, que la moda actual dels cabells curts de les dones.

La Humanitat en qüestió de pèl, oscil·la d'una manera ben remarcable. Des d'aquells dies que comencen de semblar-nos llunyans fins als d'avui, mireu si se n'ha fet de camí! Mireu si s'ha anat enllà en la reacció! Han passat en cosa d'un quart de segle d'una simpatia veement a una aversió rotunda! Esguardeu aquesta galeria

Pau Picasso, el célebre pintor avui establert a París, que segons aque-

d'homes que creien fèrvidament en el prestigi del pèl i, compa-reu-los amb les generacions actuals curiosament afeitades, discretament clenxinades: no senten una mena d'escepticisme melangiós?

Però no cal establir la comparança entre dues generacions. Som a temps, per sort, a establir la comparança entre els mateixos homes agafats en dos períodes separats de llur existència. Poseu el Ricard Canals de fa vint anys al costat del Ricard Canals d'avui; atanceu la fotografia que publiquem del filòsof Francesc Pujols a qualsevol de les efígies actuals... quin canvi de criteri ens revelen! Voleu dir que són els mateixos homes?

Malgrat els canvis externs, no dubtem a afirmar llur identitat espiritual que, fet i fet, és la única que compta. Amb més o menys centímetres de cabell, la pssió per l'art és la mateixa.

ADRIÀ GUAL

la fotografia més aviat sembla dir els cabells despenjats que llargs.

WILLIAM S. HART

Qui no coneix aquest rostre fi i eixut que essent molt ianqui resulta impressionantment romà i podria, sense dificultat, pertànyer a un pagès de les nostres muntanyes?

William S. Hart, abans que Tom Mix i que Tomàs Meighan ens ha donat la sensació inoblidable de la vida lliure i arriscada dels cow-boys americans. El gènere, ara com ara, sembla haver-nos revelat tots els seus secrets; però deu o quinze anys enrera quina sorpresa, quina emoció sabé desvetllar en els nostres cors adolescents!

William S. Hart en la vida és exactament el contrari del que és a la pantalla. Costa de reconèixer en aquest personatge calmos i ponderat al fogós cow-boy de les pel·lícules. Té quaranta cinc anys. Fa poc temps que s'ha casat amb una jove artista escandinava, Winifred Westover,

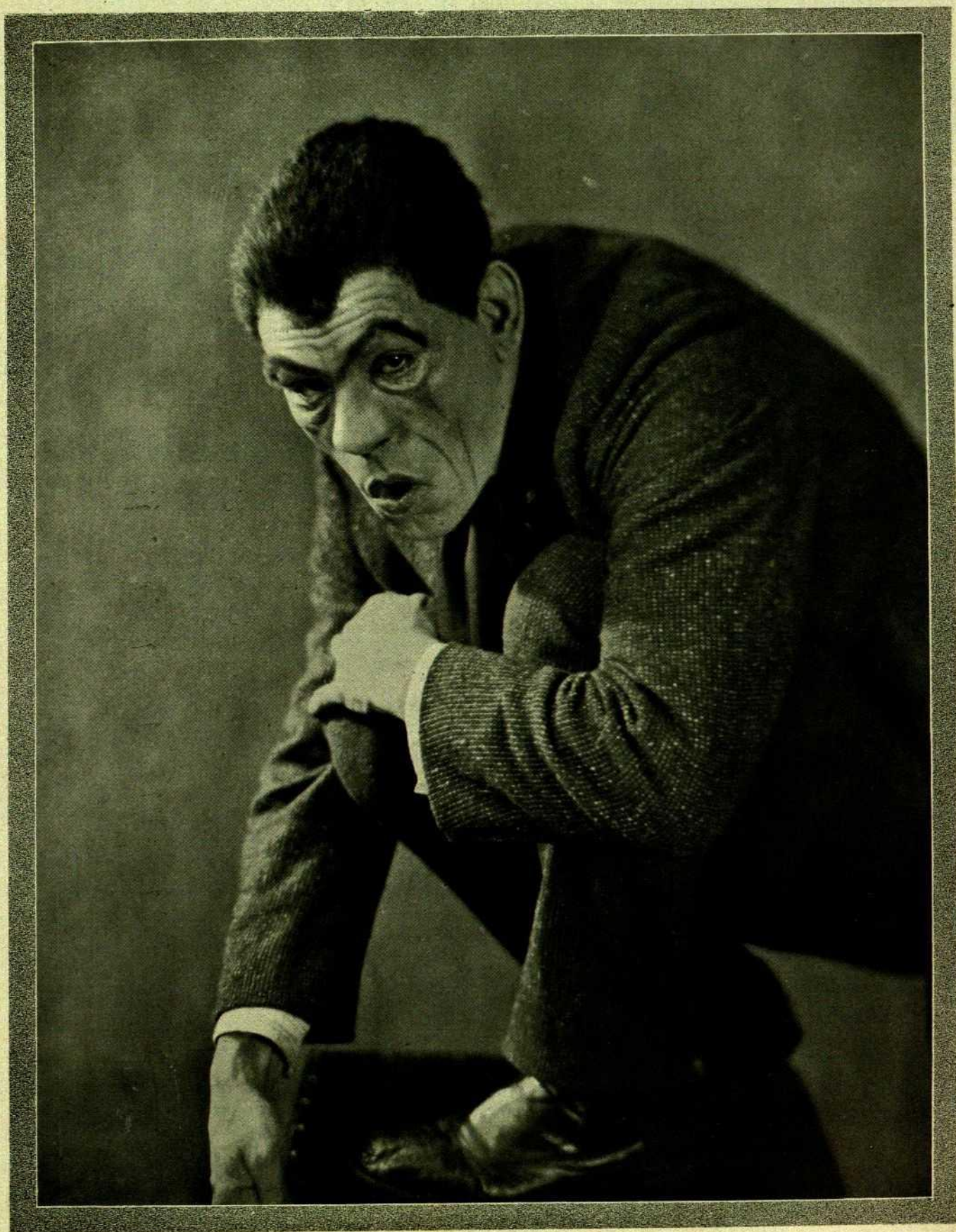
la qual cosa va produir un astorament general entre els seus amics que creien consolidada la seva vocació de conco. Va preparar curiosament el seu matrimoni, i per tal d'assegurar-se una lluna de mel lliure de compromisos, va començar per realitzar una mitja dotzena

de films que va abstenir-se d'editar. En rebre la benedicció nupcial va plegar dels afers cinematogràfics.

Tanmateix, conservà la seva popularitat doncs cada dos o tres mesos, havia al mercat un dels films inèdits de manera que el públic no podia oblidar-lo.

«Sembla, però, que ha acabat ja el seu stock de reserva i no té altre remei sinó tornar a treballar. No li sabrà gaire greu, de primer, perquè estima el seu ofici, segonament perquè té pensats alguns *scenarios* i, en tercer lloc, perquè el rendiment del seu treball és magnífic. I la seva dona treballarà al seu costat.

LON CHANEY

L'intensissim actor de la METRO GOLDWYN CORPORATION en la nova pellicula "Avinença a cegos"

Sarcòfag de Constança de Barcelona, muller de l'emperador Frederic II

TOMBES REIALS CATALANES A PALERM

A FERRAN DE SAGARRA I DE SISCAR

Una mena de voluptuosa revenja del nostre viure mesquí ens detura davant les tombes dels personatges històrics; voldríem que, morts i tot, hi sentissin, per repetir-los amb l'Eclesiasta «Vanitat de vanitats...» Per això, entrant a la catedral de Palerm, tot seguit anem a les tombes dels reis. Fàcil disculpa tenim: l'interior de l'església no és pas cap obra remarcable. En acabar el segle XVIII, l'arquitecte Fuga, esbotzant-la i refent-la contra les protestes del poble, convertí en una banalitat neoclàssica la imponent construcció normanda del temps de Guillem *el Bo* (1185). El despotisme il·lustrat ni en l'ordre monumental és cap garantia. Llavors les tombes foren dutes de la capella al costat del cor, on eren, a la que avui ocupen, al capdavant de la nau dreta.

Sis són les tombes reials de Palerm. Quatre, sota baldaquí i omplenent gairebé tota la capella, contenen les restes del rei Roger (1154), la seva filla Constança (1198), el marit d'aquesta emperador Enric VI (1197) i llur fill emperador Frederic II

(1250). Les de Roger i Constança, cobricelades per rics mosaics, provenen de la catedral de Cefalú. Per llur severitat i magnificència, les urnes de pòrfir on jauen els dos emperadors porten a la memòria la de Napoleó als Invàlids.

Tanmateix més interès tenen per nosaltres les dues tombes arredossades al murs. La que hi ha a mà dreta és un antic sarcòfag romà historiat d'escenes de cacera. En el gruix de la coberta, que imita una teulada, aquest díptic:

† Sicanie regina fui Constantia conjunx
Augusta hic habito nunc Federice tua.

«De Sicília reina vaig ésser. O Frederic! ací habit jo Constança, augusta muller teva.»

Qui és aquesta Constança esposa de Frederic? Una princesa catalana filla del comte-rei Anfos I. Senyorejà les planes del Danubi i els dels acantelats de la Dalmàcia, muller que fou d'Emeric d'Hongria. Malal-

tís ell, per bé que intel·ligent i enèrgic, morí, al cap de sis anys d'atzarós regnat, en 1204, deixant la vídua Constança amb un sol fill, Ladislau II. Passats pocs mesos, aquest rei nin també baixà al sepulcre, quan l'oncle Andreu II ja frisava de cenyir la corona apostòlica de Sant Esteve.

Sense l'empar del marit, sense l'amor del fill, en mig de gent estranya, lluny de la seva terra és trista a Hongria la vida de Constança. Per això acceptarà el nou matrimoni que el papa Innocent III, tutor del rei de Sicília, li proposa. En la xafogor del dia quinze d'agost de 1209, el vaixell de Constança entra al port de Palerm, i no fineix el mes que les reials noces no siguin celebrades. Ell té catorce anys; ella, si més no, el doble. Frederic pot estimar Constança, però Constança a Frederic?

El rei de Sicília és elegit emperador l'any 1211. A Roma el 22 de novembre de 1220 Frederic i Constança, ungits del crisma, reben de mà del Sant Pare la corona del sacre imperi romà germànic i llur fill de set anys, Enric, és proclamat rei de romans...

Què més? Vora la mar Jònica i al peu del Etna vigilant, a Catània, el 23 de juny de 1222 mor Constança.

L'emperadriu fou amortallada, com més tard el seu espòs, amb el fastuós abillament de cerimònia. Al sarcòfag romà seria posada segles després, quan les tombes reials foren obertes, regnant Ferran el Catòlic, el quinze d'octubre 1491, per ordre del virrei Acunya. L'epitafi, de redacció i de lletra, s'adiu amb aquesta data. De llavors encà les joies de Constança són al tresor de la basílica; per això avui podem meravellar-nos davant la seva corona imperial. Esmalts riquíssims, un centenar de pedres i perles «sens tot nombre» — com diria En Muntaner — recobreixen la còfia purpúria; peces d'or i d'esmalt en formen les dues ínfules. Parió seria el mantell. Ho prova la quantitat de bells esmalts que l'adornaven i que ara es conserven al tresor, encastats els uns en el ric pali cinentista brodat de perles, que és la joia dels ornaments palermitans, i junt amb la corona els altres. Ni ha sis, amb imatges de sant, d'un diàmetre com de cinc centímetres; altres seixanta de més petits, amb dibuix geomètric, i encara sis àguiles que serviren d'agafes, d'or el cos i d'esmalt les ales.

Sovint, en mig de la pompa imperial, abillada com una basilissa de Constantino-ble, entre els mosaics, l'or i els jardins d'aquella Palerm mig bizantina mig aràbiga, Constança recordaria els castells de la nostra terra, que més tenien de presó que de palau, on havia passat la seva infantesa. Guaitant la llunyania de la mar esperaria veure doblar el mont Pellegrino veles de naus catalanes que li parlessin del seu germà Pere i del seu nebot Jaume. Sabent la mort de Pere en lluita combatent amb els croats i sentin planar damunt de Frederic i d'ella l'amenaça d'excomunió, potser va préveure en el futur dels anys aquell altre

Sarcòfag de Guillem, duc d'Atenes i Neopàtria

CANÇÓ

Dedicat a M. M.

*No em calen remors tan fines
per temptar-me a recordar:
pollanc de seda i canyar,
i l'herba que et despentes.*

*La porto dintre les nines,
que és com tenir-la a la mà.*

*No em calen olors tan fines
pel llanguir i el sospirar:
viola i roser boscà,
i arç que floreixes espines.*

*La porto dintre les nines,
que és com tenir-la a la mà.*

*Melanyia, feste enllà
amb remors i olors tan fines.
Sobre el camí on tu camines
ella hi vola amb lleu volar.*

*La porto dintre les nines,
que és com tenir-la a la mà.*

MELCIOR FONT

Corona imperial de Constança

Pere i aquella altre Constança i aquell altre Frederic que venjarien la doble herència.

Al mur de la dreta de la capella de les tombes, acarat amb el de Constança, hi ha un altre sarcòfag. Es obra del segle XIV, reeixida en el conjunt malgrat de la imperfecció dels detalls. A banda i banda l'escut de la Sicília catalana (els nostres pals flancats d'argent a dues àguiles de sable) i al mig incisa una figura jacent amb hàbit monacal. Les mans esquelètiques creuades a la cintura i el llarg òval de la cara empresonat dins l'estreta caputxa. «Era el duc Guillem, fill del rei Frederic, qui jau ací: pregueu a Déu per ell, amics».

† Dux Guillelmus erat regis
genitus Friderici qui jacet hic pro
quo Christum rogetis amici.

diuen els hexàmetres aplegats de l'epitafi. Malgrat el seu hàbit de monjo, piadosa mortalla, Guillem (m. 1238) fill de Frederic III i de Elionor d'Anjou, fou un home de guerra i dugué el títol dels ducats catalans d'Atenes i Neopàtria que els almo-gàvers fundaren.

També el seu germà gran, successor de Frederic en el regne, Pere II (m. 1342) és enterrat a Palerm. No té, però, sepulcre propi. La mòmia de l'emperador Frederic, revestida encara amb la rica túnica de teixit aràbig, corona en testa, el pom i el glavi caiguts de les mans — tal fou vist en traslladar els sepulcres i obrir-los l'estiu de 1781 — acull dins la seva tomba solemnia les tristes despulles d'aquell tercer nét i la seva muller Isabel de Caríntia.

Constança emperadriu, Pere II rei de Sicília, Guillem duc de Neopàtria i d'Atenes: tres prínceps catalans, fites eloqüents de l'expansió pretèrita, jeu en Palerm, oblidats per nosaltres, sota la perfumada llum de la Conca d'Oro, rival de la vall de Sòller.

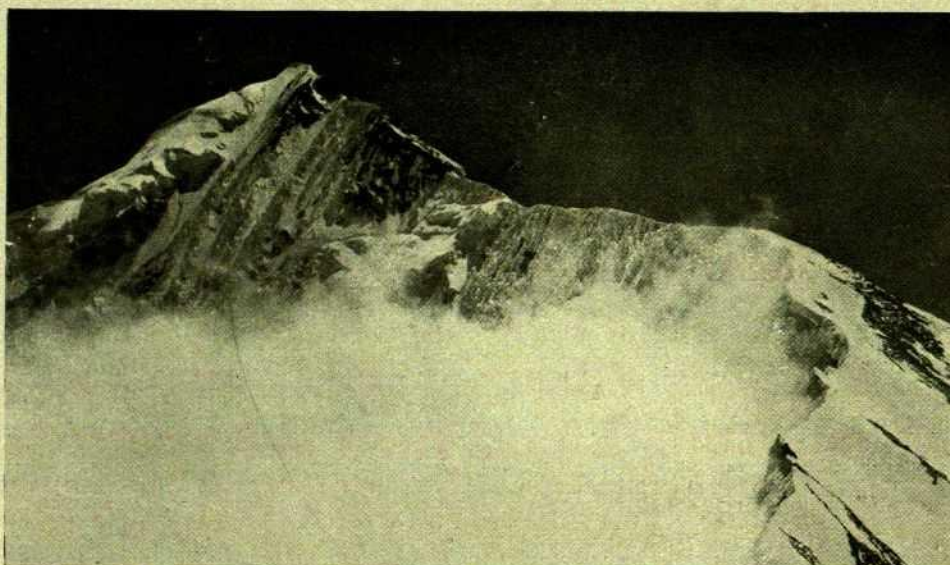
L. NICOLAU D'OLWER

LA CONQUESTA DEL MONT - EVEREST

L'EVEREST! El nom d'aquesta muntanya, la més alta del món, assenyala un dels indrets del nostre globus que l'home no ha pogut trepitjar encara. Aquests indrets verges són cada hora més rars. A mitjan segle XIX, restaven encara vastes regions d'Assia i d'Àfrica absolutament inexplorades. Adhuc en Amèrica, la curiositat i l'audàcia dels homes trobaven encara lloc on esplaïar-se. Els Pols començaven d'atraure els grans expedicionaris cobejosos d'hissar-hi la bandera de llur nació.

Però la segona meitat del segle XIX i el primer quart del segle XX han vist considerablement reduïda la zona misteriosa del món. El Tibet i el centre de l'Àfrica, han deixat de pertànyer-hi. El Pol Sur també. El setge al Pol Nord s'estreny cada dia, i qui sap si d'aquí pocs dies l'aeroplà que Amundsen assajà a la illa de Spitzberg violarà la virginitat del Pol Nord...

El lloc que fins avui sembla més inexpugnable és, sens dubte, l'Everest, el pic més alt de l'Himalaya. Han estat els anglesos els que s'han especialitzat en aqueixa heroica temptativa. Déu sap el nom d'esforços i de dolors que hi han esmerçat des de la primera expedició, la del Coronel Everest, fins a la última, la qual ha fracassat durant la primavera i l'estiu de l'any 1924.

El pic de l'Everest

Fracassat és un mot massa fort per aplicar-lo a una gesta en que la voluntat de l'home ha arribat a una tensió raríssimament assolida...

La pel·lícula que serà projectada aviat en nostra ciutat a la qual pertanyen les fotografies que publiquem, registra admirable alguns dels episodis culminants

Els expedicionaris

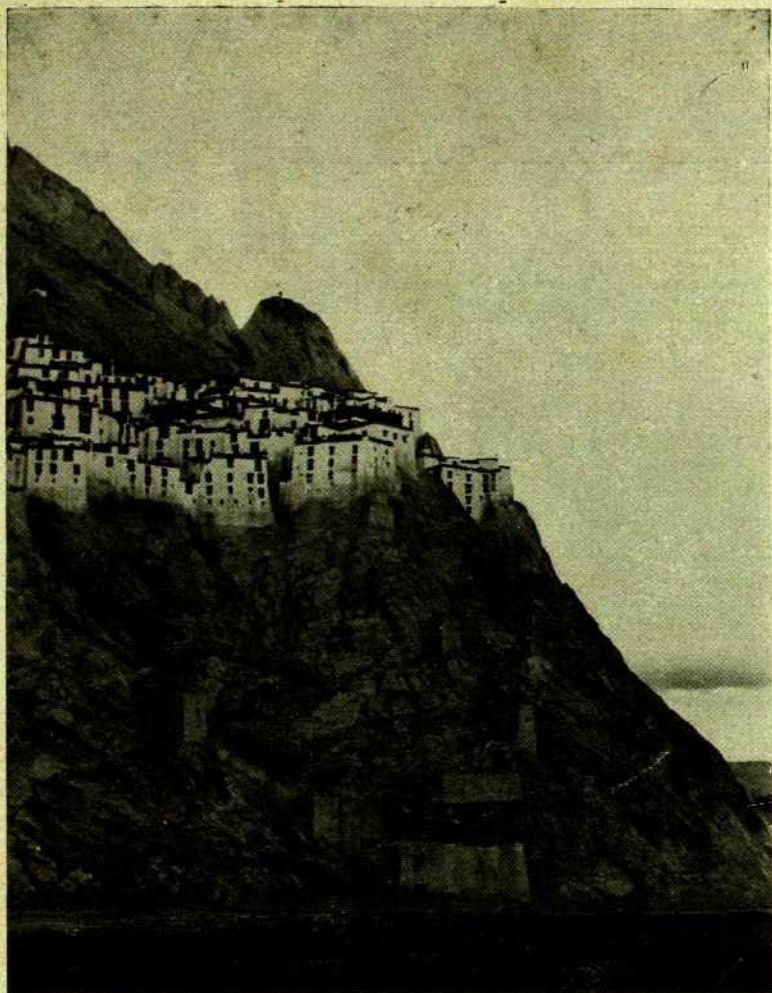

Campament de l'estany glaçat

d'aquesta ascensió coronada per la tragèdia.

El C. E. de C. podrà oferir-nos les primeres projeccions peninsulars d'una pel·lícula que ha impressionat fortament el poble anglès i que no fa pas gaire temps esdevenia popular a París, on eren aplegats els «lhames» i guies tibetans que varen acompanyar els valents i dissortats exploradors. Els que n'han fruit les bel·leses i emocions asseguruen que també el poble cultural català que va seguir amb tot interès els incidents de cada expedició a l'Himalaya sabrà apreciar-ne la seva alta valor, les grandiositats d'aquelles muntanyes i geleres i l'heroicitat d'aquells dos alpinistes Mallory i Irvine que desaparegueren quan tenien ben a prop el cim cobejat.

Fou durant la darrera temptativa feta en la primavera i estiu del 1924 quan va

Un poblat tibetà

ésser presa aquesta interessant pel·lícula, que permet formar-se exacta idea de la situació de l'Everest amb les muntanyes i contraforts que el rodegen, i les vessants que origina pels quals s'estenen les geleres més amples, extenses i plenes de «sèracs».

La caravana, molt nombrosa, amb bèsties de bast per portar la gran quantitat d'impedimenta (material, provisions i abrics) va travessant primer el Nepal i endintant-se pel Thibet, pas-

Un dels campaments de base a la vall de Rongbuk

sant collades de 5.000 metres i trobant paratges d'una vegetació pobríssima, on sols de tant en tant, oberts a dalt d'alguna muntanya veuen els poblets característics de cases apilotades, recints murallats i amb el convent o monestir budista a dalt de tot. En molts d'aquests pobles els «lahmes» es dignaren rebre els alpinistes anglesos, cosa que aquests aprofiten per a treure interessants escenes.

En deixar enrera les zones habitades, la caravana, ja en el massís de l'Everest, entra a les regions de les neus i de les geleres. Impossibile descriure la grandiositat d'aquells rius de gel, l'alçària inconcebible dels «sèracs» i de les parets de la gelera, filtrant-se la llum blavenca en avall dels corredors flanquejats arreu pel glaç.

L'expedició va remuntant les geleres, establint nous campaments de base i de proveïment, per tal d'anar-se apropant al'indret per on s'espera atacar victoriosament l'Everest.

En successius campaments arriben fins a sota del Coll Nord, on les pendents, alçària i quantitats de neus i gels són tantes que en pocs altres indrets del continent poden ésser superats. Allí sols han arribat uns pocs expedicionaris anglesos acompanyats dels «porteurs» indispensables per assegurar l'èxit de les temptatives decisives. Els atacs a la gran muntanya comencen. Un altre campament encara a major alçària és establert a més de 7.000 metres, on les baixes temperatures i la depresió atmosfèrica augmenten les penalitats dels que han d'acampar damunt

la neu i passar les nits dintre les tendes de campanya, fetes d'una tela ben lleugera.

El 8 de juny, Mallory, l'heroi de les altres expedicions acompanyat, d'Irvine, surten del campament més alt per una nova temptativa i... ja no retornen més. Amb els prismàtics són vistos a menys de 250 metres dessota el sostre del món quan

Dones del Thibet

encara anaven pujant lluitant amb totes les dificultats. Allí una boira de les en aquells indrets tan freqüents els amaga a l'esguard de les que anaven seguint la seva aventura, i res més se sap dels dissortats Mallory i Irvine, que l'Everest va fer desaparèixer, potser quan havien assolit la seva testa de 8.800 metres.

El mal temps dels dies següents va impedir tot intent d'auxiliar els desapareguts, per més que els seus companys poques esperances tenien de poder retrobar-los vius o morts en aquelles immensitats tan sublimes i terribles.

L'aventura de l'Everest va acabar l'any 1924 en una nova tragèdia muntanyenca, reflectin-se prou bé en el curs del film, que veurem, els diversos incidents de la dita aventura. T. L. MARK

LLETRA DE PARIS

per Adolf Falgairolle

EN EL SALÓ DELS INDEPENDENTS. — QUÈ CAL POSAR A UN MUSEU? — MARCEL PREVOST, ENCISER DELS CORS

EL lector no em tindrà rancúnia si no li esmento els quatre mil títols de les obres exposades al saló dels Independents.

Hi ha, relativament, pocs artistes catalans. I com són menys exposats que al saló de Tardor, vull limitar-me a esmentar els més talentosos: Pere Isern, Manuel Cabré, Joaquim Roca, Tusquelles, Vidal-Salichs, Marçal Plaça-Ferran, Manuel Redon, Jacint Salvador, Pau Gargallo, Marius Vives, etc.

Deixeu-me esmentar, demés, els vinguts de nou: un rossellonès, català de França, que encarna una etapa en l'art del gravat en boix i dues franceses que fan honor a la pintura femenina.

Madame Andrée Bizet exposa un retrat i una «dona amb xal». Mme. Bizet és, abans de tot, una colorista. Però d'un expressivisme que cerca d'arribar a l'ànima, no pas per fer pessigolles, més o menys vives, als nostres nervis visuals. Excel·leix sobretot a donar valor a l'ambient que volta les seves figures, i a convertir-lo en servidor del tema central. En resum, no pinta accessoris independents, sinó decorats. Els seus models són tractats amb un vigor que no pot anomenar-se sinó viril.

Una altra pintora jove, muller d'un escriptor sudamericà, Mme. Contreras, mostra positives qualitats de dibuix, de finor en la traducció. Una dona més que no té

cap dels defectes del seu sexe... Cert que el feminisme ho ha conquistat tot, fins l'art — ens farà dir Mme. Contreras.

En la secció del blanc i negre, En Salvat exposa una sèrie de gravats al boix. En Salvat és un rossellonès que ha vingut a establir-se a París. Això de vegades és un

ritable muntanyenc, però també un mediterrani que no vol separar-se de les directives que aquesta condició l'imposa.

Darrerament, Joan Sebastià Pons, el gran poeta rossellonès, ha publicat el llibre *Imatges del Vallespir*. És En Salvat qui ha il·lustrat aquest llibre preciós. És una delícia.

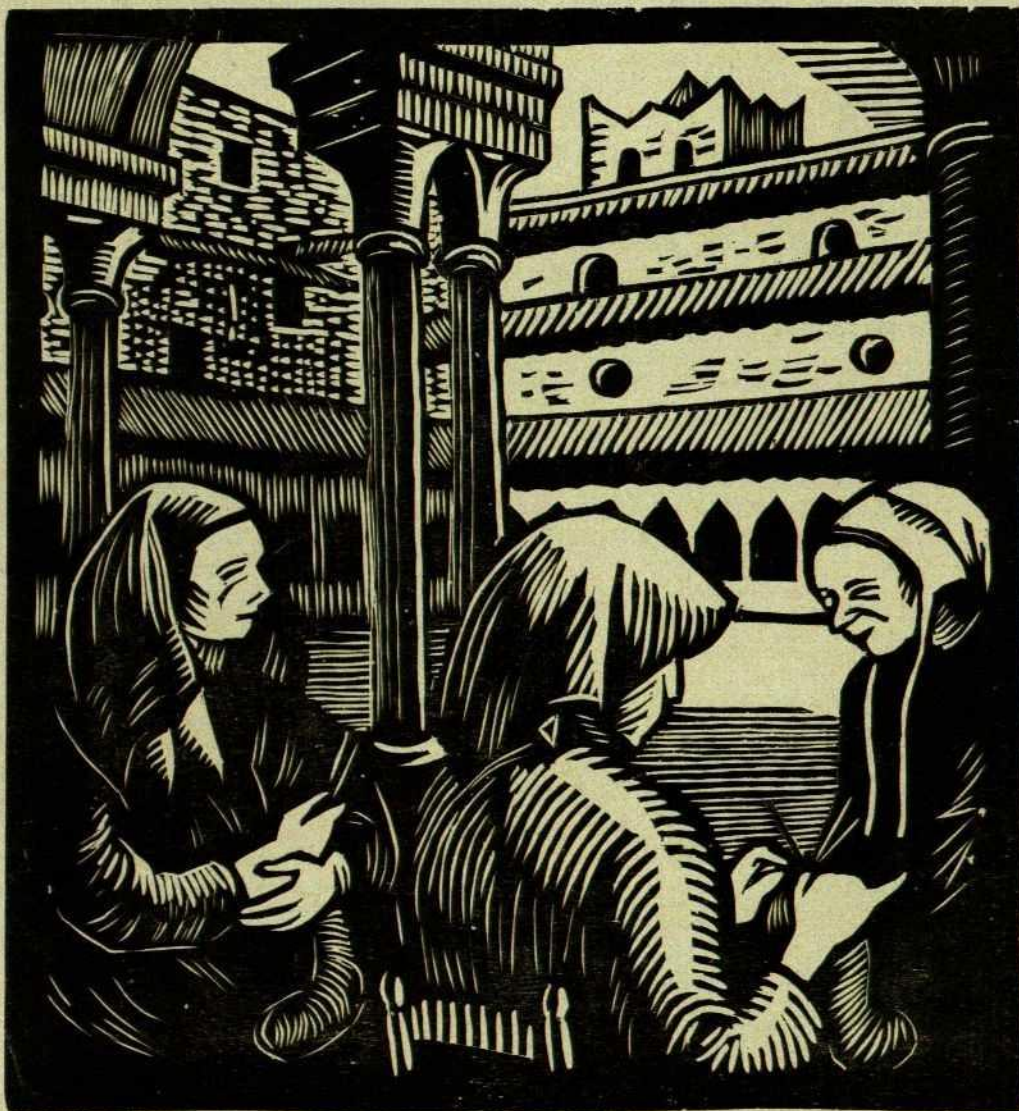
És impossible de traduir amb més fidelitat la bellesa aspra, l'encís greu, la dolçor malfiada del terror que prolonga Catalunya dins la França. En Salvat és alhora religiós i modern, combina el sentiment patriòtic amb la curiositat internacional més desvetllada.

..

Diríeu que la imminència de l'Exposició de les Arts Decoratives despertien el zel dels artistes. Els mateixos museus, aquests locals que hom podria anomenar dormitoris de l'art, volen que se'n parli.

El Museu Carnavalet, un dels més actius de París, acaba d'inaugurar noves sales. Potser us diran que s'hi exposen vestits de brocat, sabates de talons alts, minúsculs calçats escotats? Tot això existeix encara. No cal, tanmateix, anar al Museu per

veure-ho. Els magatzems, veritables museus de l'art vivent, en són curulls. Sabeu el què acaben d'instal·lar al Carnavalet? Els objectes d'art que han desaparegut de França: un criat, un pis, un propietari honrat, un obrer consciencios, un diputat sincer, una

Gravat al boix de l'artista rossellonès Salvat

benefici. L'ànima nadiua a estones necessita el contacte amb el medi excitant d'una gran capital per trobar-se ella mateixa. Artistes catalans, de la costa o de la muntanya, han hagut donar-ne testimoni. En Salvat resulta sempre un gravador una mica rude, un ve-

mecanògrafa coneixent l'ortografia, un banquer que llegeix els balanços que li envien, un crític d'art que no jugui a la Borsa artística, un cuiner competent. No hi manca tampoc aquell ésser fòssil desaparegut de París per sempre: l'home que no trota pel carrer, l'home que es plau a existir, a respirar, a menjar, a beure, a dormir, en un mot, un *jonisseur*!

Hom parla d'engrandir el Museu per donar acolliment a aquests vestigis d'una civilització extingida.

Oblidava de dir que van també a preparar una sala per a la mare de família que té encara el gust de trobar-se voltada d'uns quants infants; uns quants infants no vol dir capenormitat. No! Vol dir dos o tres; vol dir tot el que passa d'un *sol fill únic*, com diuen les porteres sempre inclinades al pleonasme...

..

Cada cop més, cal anar a cercar la vida amable en els llibres. Alguns escriptors han volgut consagrar-se a ésser-ne les vestals masculines. Marcel Prevost n'és un.

El seu darrer llibre, *Sa maitresse et moi*, no és allò que el seu títol lleuger podria dar entenent. Al contrari, és la història deliciosa-ment contada dels dos crancs que devoren la humanitat: el veritable

cranc (que és el que pateix el marit) i l'amor (que és el que pateix l'amic del malalt).

El lligam romàntic que uneix aquests dos homes que s'estimen amb una sincera amistat, és la dona del malalt. Una tendresa respectuosa uneix l'amic a la companya del

seu camarada. Ella, que és una russa d'ànima ardent, per dissort és metgessa, és una doctora. Veu com el seu marit s'atansa a la mort i cura d'ell a la seva manera, és a dir, endolcint-li el camí. I heu's aquí que un dia l'amic descobreix que la muller-doctora no

La veritat tràgica és tota altra: la doctora russa no fa sinó aplicar els recents principis de la medicina que permeten als metges de disposar de la vida dels clients (sempre ho han fet i no sempre amb aquest noble escrúpol). Marcel Prevost deixa morir el

marit, que, gràcies a la bondat amant de la seva esposa, ha tingut una agonia sense dolor. Aleshores és quan el drama comença; el drama és intens, clar, magnífic, no un d'aquests enigmes que plauen a la novella escola. L'amor no pot deixar d'unir dos éssers que es creien tan pròxims. Però el record mèdic i la seva finalitat social turmenten llurs vides. L'amic del mort, esdevingut marit de la doctora, vol fer-li confessar que ha precipitat la mort del cancerós. No hi ha res d'això. Ella jura que l'ha tractat tal com s'hauria tractat ella mateixa. El nou espòs veu d'altra banda amb quina cura afectuosa la seva muller s'ocupa de posar en ordre els manuscrits deixats pel primer marit. Es torna gelós; el cranc que devora Othello, el devora ell... Els dos esposos, separats moralment pel fantasma del primer marit, es divorcien de fet.

Ha estat dit moltes vegades que les dones no s'acontenten d'ésser amades, sinó

que volen també ésser preferides. Marcel Prevost revela que aquest és també un pecat dels homes. L'historiògraf del cor femení era el més indicat per a fer-nos aquesta revelació.

A. FALGAIROLLE

La distingida dama Amelina da Cunha de Miranda

Aquest retrat a l'oli és obra del pintor Jaume Freixes i Freixes, un barceloní que després d'haver viscut força anys a París, Londres i Nova York torna a la pàtria amb el propòsit — sembla — de romandre-hi. Freixes pertany a l'escola dels que no menyspreuen la qualitat del tema i cerquen obtenir-ne totes les possibilitats de bellesa que duu implícites. La seva producció artística ha madurat en els salons de les grans capitals d'Europa i de Nord Amèrica, on li han donat anomenada i profit els retrats del cèlebre Rockefeller, el rei del petroli, el del banquer George H. Kendall, el de Miss Eddie Edmond, la coneguda beutat londinenca.

fa altra cosa que donar al malalt injeccions narcòtiques que adormen el mal, però no el combaten. Serà que la muller vol precipitar la mort del marit per restar lliure de casar-se amb l'amic? Aquest passa una crisi de consciència ben explicable.

Grup format en sortir de missa a la basílica de Sant Pere

Cantant a la basílica de Sant Joan de Lletran

gràcies a Déu! — no ha conegut com altres les fluctuacions del nostre caràcter més inclinat a les embranzides breus que als esforços sostinguts. Hom ha celebrat, entre altres virtuts, la disciplina de l'Orfeó sota l'egregia batuta d'En Lluís Millet.

De banda l'èxit del cor com meravellós instrument humà apte per donar els matisos més delicats de la inspiració musical, l'Orfeó n'ha tingut un altre no menys estimable. Les nostres cançons populars, el nostre tresor melòdic, ha estat assaborit pel públic

romà amb una delícia no exempta de sorpresa. És el fenomen de sempre. La gent ens ignora gairebé d'una manera absoluta.

— Catalunya? Ah, sí. En sona, però cap on cau aquest

Els coristes a l'Hotel Vinello

país? — ens diu un interlocutor estranger, ple, no obstant, de les millors intencions i de la més exquisida benevolència.

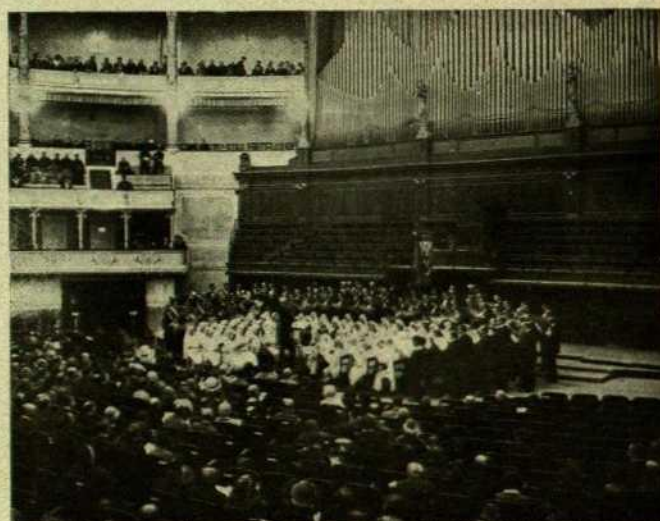
— Ah! de manera que parlen català?... Sí, sí; entès. Hi ha un idioma català... — segueix el mateix interlocutor...

— I música popular... També tenen música popular, indígena, nascuda en el seu país... I són totes aquestes melodies encisadores, corprenedores, fresques com un sospir de noia... Entès, entès — continua l'interlocutor veient com tot d'una s'ha obert una perspectiva in-sospitada davant els seus ulls.

És clar que hi ha excepcions. La paraula sàvia, cordial i trèmula de Sa Santedat quan va donar la benvinguda a l'Orfeó ens ho demostra d'una manera veritablement única.

Els coristes de l'Orfeó sent les visites del Jubileu a les basíliques

L'Orfeó Català en la gran sala de l'Augusteo

L'ORFEÓ CATALÀ A ROMA

El mestre Millet, En Joaquim Cabot i Monsenyor Cassimir, mestre de capella de Sant Joan de Letran, veltats dels orfeonistes després de cantar d'ius la dita basilica

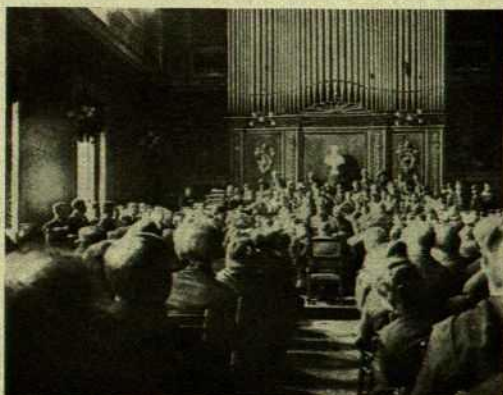

Un moment d'esplai a l'estació de Celler

La visita de la nostra primera corporació musical a la ciutat Eterna era una visita inevitable. D'una banda fa estrany que hom no l'hagués realitzat abans i d'altra, hom s'alegra que hagi estat realitzada precisament ara aprofitant la solemne avimentesa de l'Any Sant. L'esguard del món fixat en la Seu del catolicisme sembla que ha donat a la visita

de l'Orfeó la màxima transcendència. Les corrues de pelegrins que s'hi adrecen des dels quatre punts cardinals, podran sens dubte endur-se'n de Roma algun ressò de la simpatia artistica desvetllada pel grán cor català.

Perquè l'èxit de l'Orfeó a Roma ha estat rotund i magnífic. Afortunadament no ha calgut

Recepció a la «Pontificia Scuola Superiore di Musica in Roma»

Els coristes recollint les paneres del dinar en el furgó del tren

que fossin els nostres corresponents els qui ens en donessin testimoni. Les descripcions de la premsa italiana han estat prou eloqüents i caloroses per satisfer el nostre anhel de glòria tanmateix exigent. Unànimament els crítics i el públic romans han confirmat l'alta categoria de la nostra entitat musical, forjada lentament al caliu d'un entusiasme que —

Escena de caça

UNA VISITA AL VIDRIER RICARD CRESPO

ERA, feia una estona, davall el rellotge de la Plaça de la Universitat, aquell rellotge que m'ha dit tantes hores entre els setze anys i els vint-i-un anys.

— Aquest diantre d'En Millàs-Raurell haurà oblidat que m'ha promès d'ésser puntual... Que dic prometre... que m'ha exigit d'ésser puntual... —

rondinava per mi. Vàren passar deu minuts. Tots deu especialment perjudicials per al bon nom del meu amic i col·lega Millàs-Raurell. A la fi quan el rellotge cuidava de tocar el quart, veig un jove de braços llargs fent senyals en la plataforma d'un autòmnibus que s'atansa ve-loçment.

— Pujo? — dic quan em passa per davant.

— Sí — crida el poeta Millàs, fent-se enrera.

I ja em teniu saltant a l'estrep del vehicle públic, que se me'n duu, carrer de Corts enllà, camí de l'ex-poble de Sans. Davallem a la plaça d'Espanya, tirem cap a la futura entrada de la futura Exposició; després a la dreta. Al costat de l'ex-fàbrica Casarramona descobrim un altre bastiment d'aspecte fabril. La indústria dels Miralls Murguía és allí.

Tot just entrem, ja veiem un home alt, afaitat, vestit de blau mecànic i amb camisa d'esport, que ve al nostre encontre. És En Crespo.

En Millàs no té temps de presentar-nos, que ja ens hem dit que ens coneixem. No és pas un truc per encapçalar la conversa amb més llibertat, no. Jo estic segur d'haver-lo topat en algunes exposicions i ell sembla posseït de la mateixa assegurança.

Tan mieux!

Tot seguit entrem en matèria. Damunt una taula, un senyor maneja els escaires sobre la superfície d'un mirall. Hi ha una escampadissa de vasos decorats de totes les mesures: des del didal que antigament servia per beure licors, fins al vas enorme que pot apaivagar la set d'un déu.

Naturalment, la tasca que han realitzat plegats el gran artista Xavier Nogués i el gran artista Ricard Crespo no és una cosa secreta que ens calgui descobrir. Els resultats d'aquesta preciosa col·laboració han estat exposats més d'un cop a les Galeries Laietanes. Tothom qui ha estat una mica curiós ha pogut contemplar-la.

Però, en una exposició mai no s'assaboreixen les obres d'art amb prou comoditat ni independència. Hi ha una mena de compromís social que us cohibeix; si us acosteu massa a una tela, si us en separeu lentament amb la mà sobre els ulls, si allar-

gueu els dits a un objecte, si us ajupiu per copsar-ne un aspecte poc albirador... tot crida l'atenció del públic correcte i adquiriu de seguida una mena de notorietat que certament no cercàveu.

En canvi, allí en aquell recó de fàbrica, tenia a l'abast de la mà tots els vasos i podia prendre'ls d'un a un, amoixar-ne els esmalts, alçar-los contra-claror, fer-los girar a poc a poc perquè em revelessin llurs paisatges exquisits i m'atorgues-sin llurs somriures inextingibles.

— Amic Crespo, sou un trumfo! — li dic amb una familiaritat que el seu tarannà cordial exigeix més aviat que autoritza.

— No, per l'amor de Déu! Si això no és res. Ja ho feien millor en temps de Tutan Kamon. El meu únic mèrit ha estat d'aconseguir l'aliança amb un artista com Xavier Nogués. Quan fa dotze anys vaig tenir la fal·lera de provar aquesta fabricació, vaig anar-me'n de dret a demanar-li que em fés els dibuixos, no volent fer malbé unes aptituds de tècnic que potser tenia amb nes aptituds de dibuixant que no crec tenir. Per diverses causes, vàrem interrompre la col·laboració durant deu anys... Jo, quiet; cop de fer miralls i cop de no pensar a fer vidres decorats... Quan a ell li ha plagut de tornar-hi, hi hem tornat. I és que per al meu gust, En Nogués és l'artista més genuïnament català...

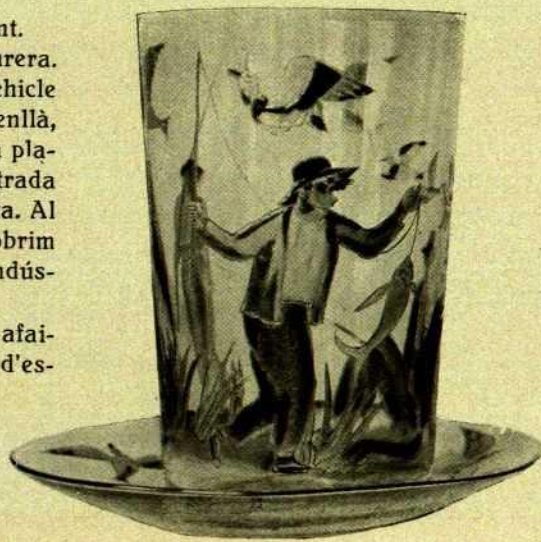
— Cert — deia jo sense deixar d'acariar el tresor de transparències que havia damunt la taula, tot sentint llur fragilitat com un incentiu del meu plaer estètic. — Cert, En Nogués és català, catalaníssim. I de la bona manera, que és no preocu-

pant-se gaire d'ésser-ho. Es català d'avui, coneixent i explotant tot el que cal que conegui i exploti un català d'avui. M'enteneu?

— De sobres! Bé o malament, tenim l'obligació de fer vidres de la nostra època i no entossudir-nos a reproduir els motius del segle XIV o del XVIII — fa en Crespo, amb una mena d'ironia i d'entusiasme que li escau qui sap-lo. Aquests caçadors, aquestes parelles que berenen, aquestes obrers que fan migdiada, són contemporanis nostres, com aquesta *ecuyère* que salta sobre el cavall, entre els pallasos i els clowns... Hi ha alguna cosa a dir contra aquestes escenes de circ?

— No! Tot el que hi ha a dir és en pro — fa En Millàs, que tampoc s'està de remenar els vasos amb una activitat que fora sospitosa si no sabéssim que En Millàs és aigüader.

— Veieu — afegeixo jo, emportat, — aquestes escenes de caça mig serioses, mig gro-

*Escena de caça**La pesta**Dona nua**Dona nua*

tesques, són profundament catalanes, però, com nosaltres, han conegut l'art de la Xina i del Japó. I aquestes noies nues, amb una carn de rosa, foren possibles abans de Renoir? En Xavier Nogués és artísticament un català ric; hi han altres artistes que, de grat o per força, són uns catalans pobres.

Del taller, passem al domicili d'En Crespo. Domicili envejable! Les finestres obren damunt els jardins de l'Exposició, ara en plena ufanía. Tots els prestatges i tots els recons són atapeïts de vidres decorats.

— Veieu, Soldevila? — diu En Crespo. — Aquí, cada diumenge, ve En Nogués a treballar. Jo em poso a un costat de la finestra i la meua dona a l'altre. En Nogués dibuixa, dicta els colors i nosaltres els apliquem. Quan hi ha una colla de vidres a punt, fem la cueta. Aleshores comença la tragèdia... Quants cops en l'època de tan-teigs hem esguerrat fornades senceres!... Tot el treball d'una colla de dies l'hem vist reduït a una pasteta informe... Ara la cosa marxa millor; la sorpresa s'elimina de mica en mica. Tot just som al començament... Si haviem de aturar-nos aquí, valdria la pena d'haver començat?

— No, licor, no — faig davant un oferiment en regla.

— Ni una copa d'aquest beuratge de color de tabac que no fa mal a ningú? Us donarem aigua de seguida per apagar l'incendi.

Cedeixo. El vas en que em serveixen l'aigua és un vas de preu. Jo que l'alço per mirar-ne les figures a través de l'aigua. Paf!... El vas de preu trencat? No, afortunadament. La trencadissa no afecta sinó el platet que s'havia adherit al vas de preu i l'havia seguit uns segons en l'ascensió per separar-se'n en acabat, a un metre i mig de distància del paviment. Però el típic soroll de la trencadissa m'ha encomanat una por invencible de fer grans estralls.

— Faci el favor, senyora; retiri'm aquesta joia...

— Begui tranquil... No és únic aquest vas; miri si n'hi ha — diu la senyora Crespo amablement, assenyalant-me el damunt del piano. — Verament — responc — viuen voltats de vidres i cal que la seva harmonia sigui perfecta, perquè tots ells romanguin tan graciosament intactes. Imaginin una família malavinguda vivint en una companyia així!

— Fóra catastròfic — fa En Crespo —; i afegeix:

— Sabeu qui en va trencar un vas l'altre dia? En Xavier Nogués. Ah, en vaig tenir una alegria!

— Com va ésser això? — li demano ple de curiositat per esbrinar aquest punt paradoxal de la psicologia del simpàtic vidrier.

— Jo, que no surto de casa gairebé cap festa, havia sortit per anar a veure *La corte de Faraón*, que feia anys i anys que no havia estat represa...

— Us agrada aquesta opereta irreverent?

— Molt!... Moltíssim!... Hi trobo una força bufa extraordinària — fa En Crespo.

— En prenc nota... — dic jo amenaçant-lo.

— Podeu esbombar-ho i tot, si us plau. Tinc el coratge de les meves conviccions — assegura el meu amic amb ènfasi en el posat i amb la rialla als ulls. — Com us deia, jo era al teatre a veure *La corte de Faraón*; en un entreacte telefono a casa i em diuen que En Nogués amb uns amics acaba d'arribar... La meua desesperació no tenia límits... A l'altre entreacte, torno a telefonar i el propi Nogués em diu amb veu consternada que acaba de trencar un vas com aquest que teniu als dits... «Quin pes em treieu de sobre!» li responc. Des d'aquell moment em va semblar que la meua absència no era un manament tan greu i que En Nogués, impressionat per la fractura del vidre, no em serviria cap rancúnia.

Vaig beure un darrer glop d'aigua en el vas que avui val cinc-centes pessetes i d'aquí un parell de segles, si no l'ha trencat ningú, en valdrà cent mil. De seguida En

Millàs i jo ens vàrem acomiadar amb recança del vidrier Crespo i de la seva senyora.

En Millàs i jo vàrem caminar sota l'ombra de les quatre columnes immenses que donaran accés a l'Exposició de... com és que no me'n recordo?... ah, sí: de «universal de la luz y del arte de España». Era per a l'amic que acabàvem de deixar el moment crític per excel·lència. Si qualsevol cosa en la seva actitud o al seu entorn ens hagués desplaçat, aquell era el moment de dir-ho...

Tanmateix, ni l'un ni l'altre van saber dir res que no pogués resumir-se en una exclamació cordial: «quin home tan intel·ligent i tan simpàtic!»

CARLES SOLDEVILA

El circ, una de les creacions més reeixides dels artistes Nogués i Crespo

Una escena de caça en mig d'una frondositat transparent

Una altra escena de caça plena de moviment i de gràcia

NOTA. En l'epígraf del primer gravat que il·lustrava l'article «El fràgil tresor de la col·lecció Cabot», que publicarem en el número d'abril va lliscar un error que ens interessa de rectificar: classificava com català un vidre evidentment alemany.

美術品

Sabeu què signifiquen aquestes tres lletres, col·locades damunt d'una botigueta d'un dels nostres carrers més cèntrics? Al·ludim al THE NOLE IN THE WALL, del carrer de Corts Catalanes, 640; una botigueta molt bufona, instal·lada en una forma molt nova i moderna, amb el sostre daurat, el sòl blau i la resta de la instal·lació negra i vermell. Tot plegat forma un marc molt aixorrit per als articles orientals que s'hi exhibeixen: budas fantàstics i grotescos, pitxers d'exquisida elegància, marfils meravellosos i mil coses més d'un gust que separa de tot el que s'ha vist fins ara a Barcelona.

De més a més, hem vist una col·lecció d'antiguitats de la important casa Spink de Londres, la majoria de l'època de Kien-Lung, 1736. Excel·leix un magnífic «vaixell dels morts» tallat en fusta dura, objectes de jade, vori, *cloisonné*, etc., veritables gangues per als col·leccionistes i els amadors de les coses boniques.

Allò que tal vegada ens entusiasma més són dos

Penjoll grec d'or, any del 400 al 300 abans de J. C.

magnífics collars i un parell d'arrecades, una d'elles d'uns 300 anys abans que Jesucrist. Deixant de banda la valor que pugui tenir per al col·leccionista, hom hi admira el treball delicadíssim que ofereix, un treball molt ben deixat, especialment el déu Eros que penja de la cadena, és una obra d'extraordinària finor i gràcia, demostrant clarament que els artistes d'aquells temps reculats posseïen una habilitat que els d'avui envejarien.

El nostre entusiasme davant les coses que hem vist no ens ha fet oblidar la curiositat que abans d'entrar a la botiga ens varen suscitar les tres lletres

xineses que coronen els aparadors: què signifiquen? No ens ho volen dir. Caldrà que esperem el mes entrant perquè ens ho revelin o bé haurem d'esmol·lar l'enginy per descobrir-ho. Al capdavant sembla que la significança d'aquestes tres lletres forma un nom que s'adiu perfectament amb el delicat comerç d'aquesta elegant botiga.

Figura de marfil d'escacs (el rei) del segle IX, probablement del Nord d'Itàlia, de l'anomenada època dels Longobards

CONVERSA AMB CARLES RIBA

HEM trobat al nostre humanista en un petit pupitre de l'Ateneu, en el que sol ocupar sempre, a prop del balcó. La palmera del jardí gairebé frega els vidres; alçant una mica l'esguard, hom albira una llenca de cel ensolellat. En Carles Riba no sol seure mai en els pupitres llargs on caben deu persones per banda i on té el perill de trobar-se al costat d'un amic o conegut disposat a distreure'l... Un instint individualista, una precaució de meditatiu, el duu a cercar el pupitre solitari, vora el balcó.

No li val, tanmateix. He decidit d'interrogar-lo, i vencent tots els escrúpols que m'impesa de pertorvar la seva feina, m'hi acosto i li dic:

— Heu de fer el favor de seguir-me; hem de xerrar una mica, deu minuts només...

Tot anant cap un recó del saló d'actes ple d'ombres i de retrats dolents, li explico l'objecte de la meua conversa i venço les seves resistències... Les venço aviat perquè ell, tant com jo, té pressa per enllestir i comprèn que la millor manera és la de deixar-se interrogar.

— En l'admirable pròleg del vostre darrer llibre *La Ingènua amor*, parreu de la liquidació d'un període de la vostra vida literària. Això em dona entenent que penseu dedicar-vos a algun gènere diferent del què representen els contes inclosos en aquest exquisit volum... És així, efectivament?

— És així — contesta En Riba somrient darrera els vidres dels seus binocles. — En primer lloc, la meua vocació d'hellenista, que fins ara havia hagut de viure a l'ombra d'altres vocacions menys il·lustres, d'ara endavant esdevindrà, gràcies a En Francesc Cambó, la meua vocació central...

— Com ha estat això? — pregunto ple d'un interès on es mescla la meua devoció per la cultura, el meu afecte per En Riba i la meua curiositat per les gestes de l'antic líder català.

— No sè si dec esbombar-ho... Em sabria greu cometre una indiscreció...

— No la cometreu, estigueu tranquil — li asseguro amb una abominable mala fe.

— Davant vostre, no, naturalment; però si cuiteu a publicar-ho...

— Vinga la notícia — afegeixo. — En acabat ja parlarem sobre si és o no oportú de donar-la en el D'ACÍ I D'ALLÀ.

Doncs molt senzill — fa el traductor de *L'Odissea*. — En Cambó em crea, a despeses seves, una càtedra de grec, dotant-la amb munificència. Això em permetrà, i a l'emsem m'obligarà, a formar-me dins la més estricta disciplina... Calculeu si és una notícia transcendental per mi!

— Us conec — faig amb entusiasme — i sé que sou un dels pocs intel·lectuals catalans íntegrament escrupolosos. Si alguna perfecció mancava al vostre hel·lenisme, no dubto que l'aconseguireu. Aquest diable de Cambó sap triar amb una rara austeritat els testimonis del seu mecenatge. Una

càtedra de grec per Carles Ribal. Hi ha molta gent a Catalunya en condicions de mesurar l'encert d'aquesta generositat? Cal Però per això precisament cal d'aplaudir-la amb més calor...

M'adono que el meu amic m'esguarda amb una complaença suament irònica. Té molta raó. Li havia dit que era qüestió solament de deu minuts, de deu minuts d'interrogatori... I en fa quatre que parlo tot

Carles Riba, dibuix de R. Bonet

sol. Encara som a temps de corregir-nos...

— Dèiem... que vós, Riba, pensàveu dedicar-vos al grec d'una manera preferent. Però no exclusiva?

No — respon l'interpel·lat. — No. Penso fer crítica amb més intensitat que fins ara. Algun conte que tinc embastat, bé hauré d'acabar de posar-lo en net, i si se me n'acut algun de nou, no li tancaré pas la porta violentament.

— I les *Estances*? Ara que arribeu a una pregonesa transparent no ens fareu la... la bretolada de plegar?

— No plegaré, estigueu tranquil — acceideix a prometre el meu interlocutor. No sóc dels que reneguen de la lírica, tot i ésser dels que creu indispensable la consolidació de la novel·la. La renaixença catalana ha començat per la poesia i no tenia altre començament. La lírica és la única forma capaç de reafirmar satisfactòriament una ànima mig esvaïda... Altrament la primera empena per a la restauració del llenguatge no podia venir d'enlloc sinó de la poesia...

— La primera empena; però voleu dir que ja no comencem a ésser al moment de donar la segona empena? — Faig, emportat per la seducció del tema.

— Si; és això precisament el què vull dir — fa En Riba, no menys emportat que jo. — Personalment us diré que donaria tots els meus versos per haver fet una bona novel·la... La novel·la és un recipient tan vast, tan dúctil, tan generós!

— Com us expliqueu que a hores d'ara la novel·la sigui un gènere que no marxa?... Creieu que, com en diu en Sagarra, hi ha una por a la novel·la? — demano.

— No crec que sigui por, precisament, el que ens detura, el que ens ha deturat, perquè em penso que som a la vetlla d'un període d'activitat novel·lística. La por podria ésser un fenomen individual, no un fenomen col·lectiu. Al meu entendre, cal cercar altres causes més pregonas i menys subjectives. Ens manca l'experiència moral, que és l'antecedent inexcusable d'una novel·lística forta. No tenim, com els francesos, un rengle de moralistes — tipus Montaigne — que hagi escorcollat l'ànima humana amb una curiositat intel·lectual. No llegim i comentem *La Bíblia* com els anglesos fins a convertir-la en aqueixa atmosfera ètica que és el «substratum» de les narracions d'un Dickens. Ens manca també l'enorme simpatia humana que mou l'ànima russa...

— Aleshores... — faig jo una mica decebut en veure que ens manquen tantes condicions.

— No hem de desesperar — diu En Riba. — Fa cinquanta anys ens mancava tot. Ara ja tenim unes quantes coses elementals. L'idioma, per exemple. El realisme líric que ens revelà Joan Maragall...

— A propòsit — interrompo, — no creieu que En Maragall podia haver fet una gran novel·la?...

— Podia haver repetit la feta de Goethe, sens dubte.

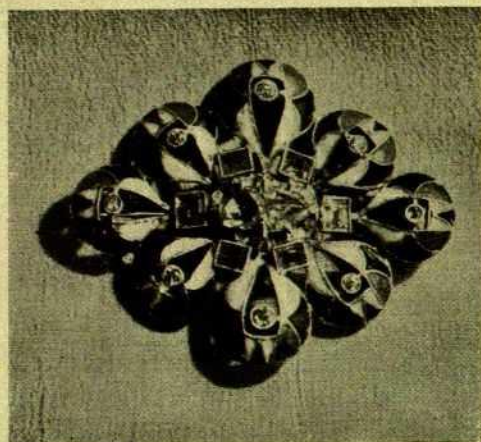
— Hi ha entre els seus fragments en prosa algun que n'és testimoni inexcusable. Em refereixo al pròleg descriptiu que precedeix aquell col·loqui en que hom ha vulgut veure explicada la història amorosa d'un gran arquitecte.

— Maragall és el nostre primer realista i és ell qui ens ha ensenyat d'ésser-ne — diu En Riba ple de convenciment. — Amb novel·la o sense, la literatura dels darrers vint-i-cinc anys és superior a la de fi de segle. Ja ho veureu sinó en l'Antologia que estem formant a hores d'ara amb En Josep M.ª Capdevila i En Tomàs Garcés.

Havien passat els deu minuts d'esplai que ens havíem concedit recíprocament, sense que calgués que cap timbre ni cap veu estranya ens avisés de l'acabament del terme com en les conferències telefòniques; vàrem tornar a ajupir-nos sobre els pupitres amb un aferrissament que no teníem pas — ai de mi! — quan fèiem caligrafia a estudi.

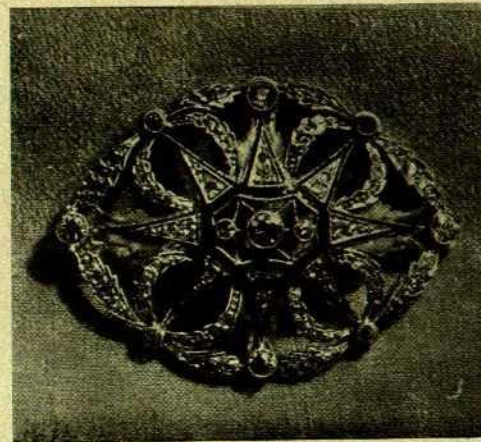
MYSELF

RAMON

SUNYER

ORFEBRE

La Gran Guerra, amb la seva onada de fortunes improvisades, dugué una prosperitat magnífica al ram de la joieria. Cap senyora, enriquida de fresc, gràcies a les soles de sabata de cartró o als teixits de paper, sabé abstenir-se de donar un testimoni esclatant de la seva riquesa. Els brillants i les perles foren els principals elements d'aquest testimoni.

Podem dir que aquestes dames contribuïren igualment a la prosperitat que a la depuració de l'art de la joieria? Ca! En general, el nou-ric no estima sinó la grandària i la transparència de les pedres i entén poc o gens en la vàlua artística de les muntures. Un sol brillant gros com un cigró li sembla infinitament preferible a la joia més sàviament dibuixada i construïda. El seu desig és suggerir en l'esperit de la gent que la veu una xifra ben alta, donar un índex aclaparador de la seva categoria econòmica. El sufragi de les persones de bon gust no l'interessa, en primer lloc, perquè en el seu camí topa poques vegades amb persones que posseeixen aquesta qualitat...

I tanmateix, en el món hi ha sempre per-

sones de bon gust. A vegades són una minoria tan exigua que un hom sent la temptació de creure que no n'hi ha, però cal no exagerar el nostre pessimisme. Entre altres, ens ho impideix el fet que treballi a Barcelona un orfebre com En

cessions a la badoqueria vulgar. Treballa amb la mateixa amor l'argent que el platí, la perla que el safir, el brillant que el topazi. Sap pouar en la millor tradició italiana i assimilar en- sems l'esperit de la nostra època.

Els seus penjolls, els seus fermalls, els seus anells, els seus braçlets, poden ésser portats sense perill de suscitar la idea d'una vanitat grossera. Com fan bonic sobre

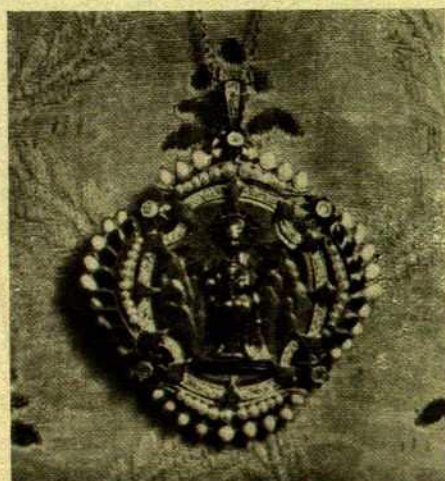
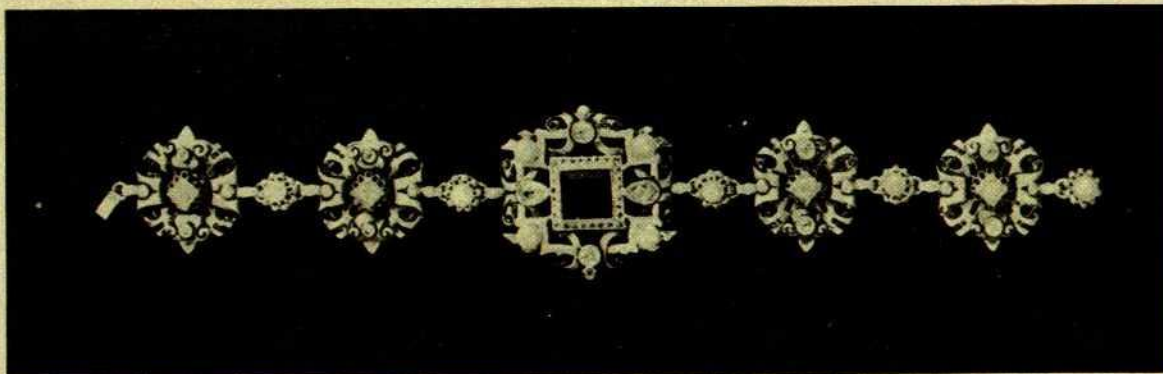
els membres tendrals d'una noia!

Hom no pot imaginar que el poeta Maragall quan escriví la seva deliciosa poesia, «Donant les joies», pensés en joies gaire diferents de les que fabrica En Ramon Sunyer.

I, passant al partit contrari, hom pot creure que En Gabriel Alomar quan escrigué el seu conegut sonet dient l'odi que l'inspiraven les joies sobre el cos de l'estimada, no presentia l'art d'En Ramon Sunyer.

De joies vull cobrir ta
cabellera,
el teu cap i el teu pit,
braços i mans,
en premi de totes les
carícies
que vagi fent-te i t'hagi
fet abans...

N. J.

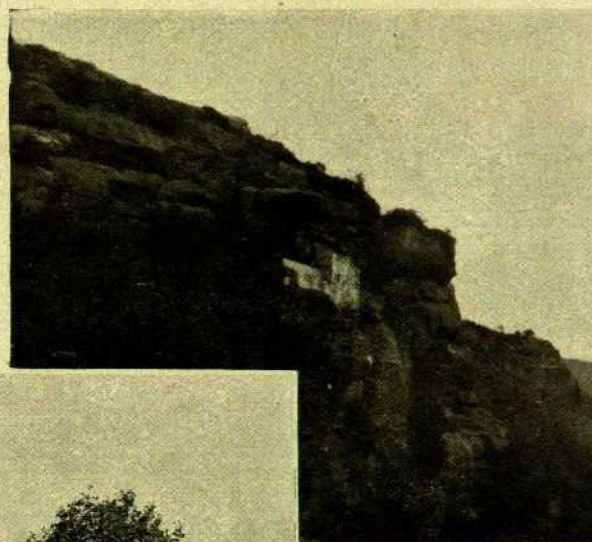
L'ERMITA DE L'ABELLERA

Si alguna vegada munteu al poble de Prades, no deixeu pas de visitar l'ermita de l'Abellera. S'escau prop del poble; a mitja hora de pagès, per bé que els *senyors* n'hi estan una. Però, no hi ha res; cal anar-hi perquè el lloc s'ho val. Així ens ho deia un jaio de calça curta i gorra musga un dia del mes de setembre que ens trobàvem a Prades.

Abans d'empendre la ruta que ens assenyalava la mà tremolosa del jaio, donàrem un tomb pel poble de Prades, per a recordar-ne les gestes passades de floreixement i prosperitat, i passejàrem per la plaça deserta voltada de porxos multiformes, gran, molt gran, dins d'un poble petit de 700 ànimes; però que s'omplia de gom a gom anys enrera quan s'hi celebraven les nomenades fires de Prades, a les quals acudia gent del pla i de la muntanya, i tanta, que el poble no la podia engolir. Ara, de les quatre fires que s'hi celebraven cada any, només se'n fan dues i petites; la plaça resulta gran, massa gran; en els corrals on s'ajeien milers de caps de bestiar ara hi sobren les estagues.

A mida que pugem, el camí és més pedregós, més llisquent, i, per tant, de més difícil trescar; talment és un camí només que per bestiar. Uns núvols esfilagarsats ens protegeixen un xic del sol de l'hora feixuga del migdia; així i tot, ben amarats de suor, arribem al cim on s'hi aixeca una petita capella centenària dedicada a Sant Roc. El Sant no hi és; l'han pres.

Des d'aquest cim l'esguard és deliciós. Donem la darrera llambregada a la conca i al pla d'Urgell per endinsar-nos entre la

L'ermita penjada a mig aire de la serra

serra aspra i feréstega de la Musara, la terra de la Roquerola i la vall de Capafons, sembrada de castanyers deixant a l'esquerra la serra del Monsant, i als deu minuts de suau baixada per camí més pedregós que el de la pujada, en sortir d'un recolze que sembla tancar el pas, veiem l'ermita aclofada a la fi del camí, com si la muntanya pretengués esclafar-la. Un xiprer centenari fa de sentinella. A la porta, ni picador hi ha per a demanar acolliment; l'han pres.

Dins d'una cova formada per monstruosa roca

saldorena, a mitja alçada d'una muntanya el vessant de la qual cau perpendicular, se sosté l'ermita talment com si romangués penjada del cel, ajassada a la falda del verd fullam que amaga el brancatge dels pins. Damunt de la capella, meitat roca i meitat cel; els peus arran del cingle, al caire de l'abisme esfereïdor. El lloc és just, com si la roca s'hagués fet enrera per tal de poder hostatjar-hi la Mare de Déu de l'Abellera; la qual romangué molts anys ignorada en aquest lloc feréstec i solitari, voltada de les abelles que guarnien el rusc a sos peus. Tantost la Mare de Déu fou traslladada al Santuari, hom diu que les

abelles cercaren la Companya en son nou estatge a sos peus i li ofrenaren la mel com havien fet abans.

Els pradencs se'n planyen de la soledat de l'ermita. Aquest estiu passat ha desaparegut una pintura antiga, i hom parla d'un senyor desconegut que s'hostatjà uns quants dies a Prades, el qual rondava pels volts de l'Abellera, fins que un dia aparegué oberta la porta de l'ermita amb el pany trencat, i escampades pel damunt de l'enrajolat del temple trobaren les fustes esbossinades d'un marc; de la tela pintada ni rastre.

Cal tenir més cura amb les coses de l'Abellera; cal fer que no puguin desaparèixer; cal més amor a l'ermita. Heu's aquí els mots que tinguérem en la ment durant tot el camí de retorn a Prades.

FRANCESC BLASI

Entrada de la cova que mena a l'ermita

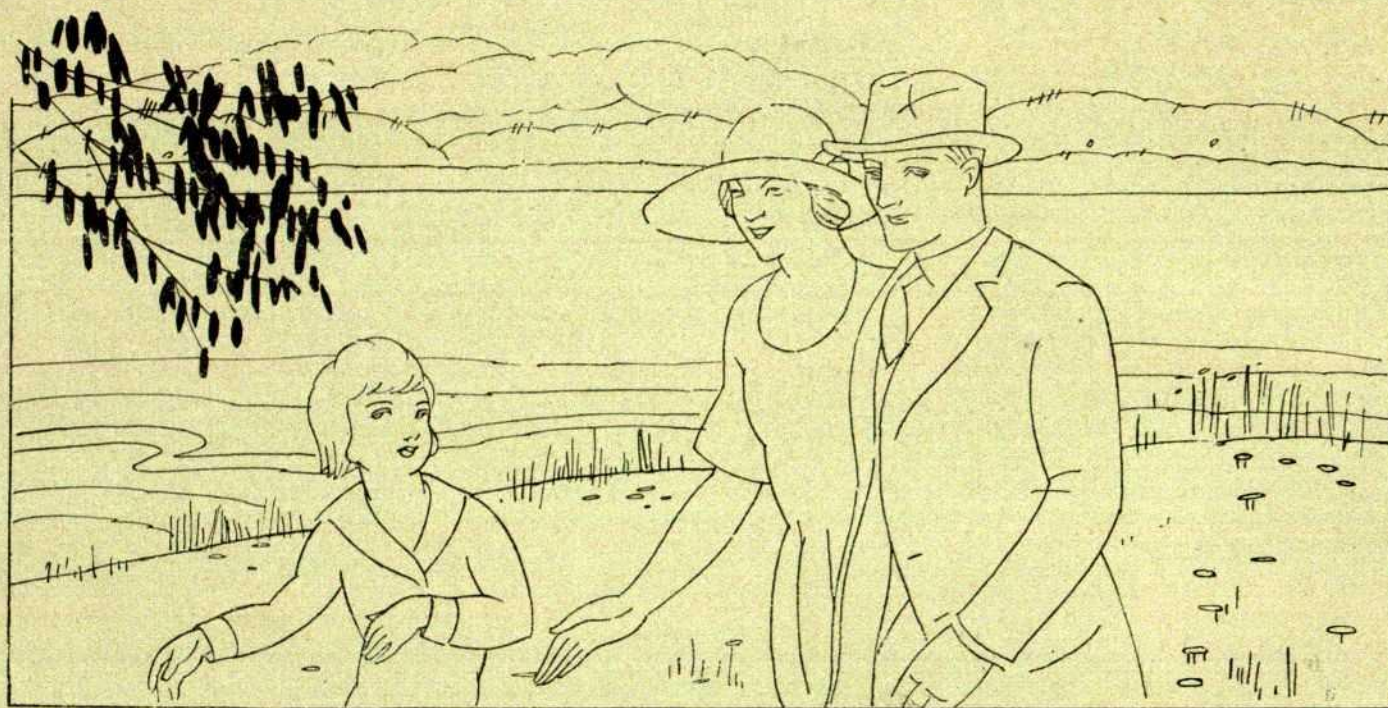
A la dreta

Façana de l'ermita avui mig abandonada

A l'esquerra

El simpàtic interior de l'ermita de la Mare de Déu de les Abelles

El salvament d'En Quimet

(De Frédéric Boutet)

QUIMET, fill meu, no t'acostis massa a l'aigua! — cridà la senyora Barnelle. — No, mamà!

En Quimet, obeint per un instant, s'havia allunyat de la riba i saltironava davant dels seus pares. Aquests, pel camí que vorejava el riu, passejaven tranquil·lament en la dolçor d'aquell capvestre estival, i amb una mateixa mirada d'adoració contemplaven En Quimet, fill únic, nat al cap de molt de temps de casats. Fins a la seva neixença, el senyor i la senyora Barnelle havien viscut l'un per a l'altre, estimant-se bé, i associant llurs esforços per a dur a major prosperitat aquell cafè-restaurant d'antic renom que ells regentaven a París, a la *rive gauche*. Quan En Quimet fou al món, es trobaren ambdós, l'un per l'altre i de comú acord, posats en segon terme. Primer de tot interessava En Quimet. Era per a ell que aleshores treballaven i augmentaven cada mes llurs estalvis, els quals començaven ja a constituir una veritable fortuna. Aquesta fortuna havia estat sobradament engrossida per l'herència d'un oncle que havia llegat als Barnelle unes rendes i una caseta deliciosa en un recó de província.

Aleshores, el matrimoni s'havia venut el restaurant per anar a residir en aquella ca-

seta que s'acomodava tan bé als seus gustos. Ell es captà aviat les amistats en aquella comarca on, lliberal i afable, voltat del prestigi de venir de París, havia adquirit una certa popularitat que li havia empès a intervenir amb èxit en la política local. La senyora Barnelle vigilava el servei, tenia cura del jardí, i convertida en madama, feia i rebia visites. En Quimet anava pujant lliure, fort i alegre.

— Mira que res no li fa por — constata el senyor Barnelle amb un bell orgull paternal... — Es un minyó com un temple... Mirate'l... Ves qui diria que només té deu anys!

La senyora Barnelle va interrompre el seu marit.

— Oh, Ferran! mira quin homenet allà a mà dreta.

El senyor Barnelle tombà el cap devés aquella drecera.

Era un home pelut, espitregat, amb una alforja sobre el muscle.

— Sembla un captaire — digué. — No em faria gaire gràcia trobar-lo a soles en mig d'un bosc.

— Quimet, fill meu, vina ací — cridà prudentment la senyora Barnelle. — Déu meu! — exclamà horroritzada.

El nen ja no era al camí. En Quimet havia tornat vora el riu, i havia avançat im-

prudentment sobre unes bigues corcades, desferra d'un antic embarcador, corbades damunt del gorc. En sentir la veu de sa mare tingué un frisament, tombà el cap, i al mateix instant relliscà i caigué, amb un crit ofegat pel soroll de l'aigua.

— Nen! Quimet del meu cor! Socors, socors! — xisclà la bona senyora, corrent cap al riu, seguida del seu marit.

Esblaimats per l'espant, veieren un moment com emergia un bracet que tot seguit desaparegué. El senyor Barnelle no sabia pas de nedar, però es llevà el gec i anava a saltar i a ofegar-se amb el seu fill, quan sentí darrera seu una corredissa. Una mà de ferro l'apartà a un costat.

— No t'hi emboliquis, deixa-ho per a mil — clamà una veu rogallosa, i un cos gegantí, les mans endavant, es precipità segons els millors principis.

Al cap d'una estona el salvador reaparegué. Era el captaire. Amb un braç sostenia En Quimet, que ni tan sols s'havia desmaià, i amb l'altre nedava amb gran facilitat cap un lloc abordable de la riba.

— Aquí el teniu el bordegàs — digué prenent peu i lliurant el nen a la seva mare.

La senyora Barnelle abraçà esbojarradament el seu fill; després es llençà al coll del captaire, i, xop com era, el besà.

—Amic meu, un heroi... gràcies...—farollava el senyor Barnelle sanglotant i estreyent les mans de l'homenaç.

—Però si no val la pena—digué aquest.—El cas és que anem xops el nen i jo.

— A casa, a casa tot seguit — cridaren el senyor i la senyora Barnelle. — I sense ni tan sols contestar a les preguntes dels badocs, se n'endugueren ràpidament el nen i el captaire.

Una hora més tard, En Quimet, degudament friccionat i tip de llet bullent amb quatre gotetes de rom, dormia en el seu, llit; i el captaire, entaulat en el menjador acabava de sopar en presència del senyor i la senyora Barnelle. Anava vestit d'una camisa, una bata i uns pantalons — altrament massa justos — del senyor Barnelle. L'aigua del riu havia engolit en part el greix de la seva cara i de les seves mans. Després d'haver-se atipat com un lladre i begut com un bocoi, s'estava aclofat i aprovava amb un gest els compliments, les felicitacions i els regraciaments entusiastes dels seus hostes.

— No es pot negar que sense la meua presència, el bordegàs, estava cuit—digué per fi, abocant-se en el cafè un gran raig de rom.

A les preguntes discretes del senyor Barnelle, va contestar que es deia Aquil·les Chaillou, que era una persona honrada, que vivia del treball del seu front, però que havia estat de pega. Sense donar més explicacions, encengué un cigar que li havia ofert el senyor Barnelle, xarrupà més rom, i fent tentines, se'n pujà a l'habitació que li havien destinat.

— Déu meu — digué la senyora al seu marit bon punt romangueren sols. — Pensa que a hores d'ara En Quimet, si no hagués estat per aquest pobre home...

En evocar allò que estigué a punt d'ocórrer, tingueren una esgarifança.

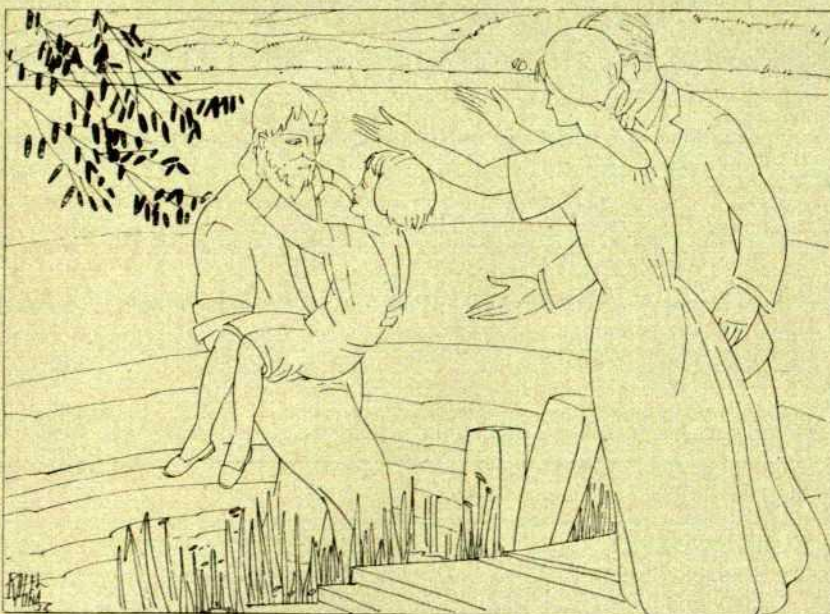
— Mai arribarem a demostrar-li prou el nostre agraïment — pronuncià amb convicció el senyor Barnelle.

Llarga estona varen discutir els millors medis de demostrar el seu agraïment al salvador, i convingueren el programa que l'endemà sotmetrien a Aquil·les Chaillou: aquest, ben equipat de vestits i de roba in-

terior, habitaria el pavellonet tocant al jardí; la cuinera li duria el menjar; cobraria bones mesades... i a canvi d'això no tindria res a fer; cuidaria del jardí, si això li feia gràcia, vet aci... Seria lliure, formaria part de la família.

— Conformes — digué Chaillou — ; sou gent agraïda: això és bo...

Tot seguit s'instal·là. Els primers dies, tot anà bé. A les visites que anaven a informar-se de la salut d'En Quimet — el qual estava esplèndid — els Barnelle els explicaven l'accident, els presentaven l'heroi salvador, i aquest, encantat d'aquella vida grassa i regular, es captenia decentment.

Malauradament, aquest estat de coses no va durar gaire. Chaillou aparegué tal com era: Chaillou tenia una afició molt viva per l'embriaguesa i la satisfieia regularment tres cops la setmana, de manera que hom el trobava fent tentines pel jardí, o bé dormint en algú recó, àdhuc en el saló de la torreta. En política, Chaillou professava idees obertament en pugna amb les del senyor Barnelle i les proclamava en veu alta sota les finestres quan aquest rebia algun amic. Sobre l'art del jardiner-paisatgista, en Chaillou tenia idees personals i construïa amb admirable perseverància uns horribles parterres que deshonraven el bell jardí tan estimat per la senyora Barnelle. Chaillou tenia el cor tendre i inflamable, i arriscà amb la cuinera i després amb la cambrera unes expressions i uns gestos amarats d'una llicència tant ardent, que les pobres noies tingueren d'abandonar la casa, indignades. Chaillou era un plaga i ensenyava a En Quimet a cantar corrandes

gruixudes i a fer saltar els panys amb el rossinyol. Chaillou era d'allò més sociable, i convidava als pillets més descamisats de la comarca a fer tiberi en el seu pavelló.

Al començament, els Barnelle no gosaven exclamar-se gaire, ni confesar-se a ells mateixos les malifetes de Chaillou. Sentien encara per a ell un agraïment massa sincer i havien fet massa elogis del seu heroisme davant de llurs coneguts... Chaillou anava, no gens meyns, emmetzinat-los la vida cada dia més, i així com mesos enrera conjuminaven projectes per provar-li llur agraïment, ara en conjuminaven — debades, però — per desempallegar-se d'ell.

— No es pot aguantar més — digué un vespre, en havent sopat, la senyora Barnelle al seu marit. — Avui mateix ha tornat a embriagar-se; me l'he trobat al jardí, i ha volgut... — Aquí ella s'interrompé, llençant un cop d'ull a En Quimet que llegia sota el llum del menjador. — No queda més que un recurs — continuà: — sortir de viatge... Sí, per sis mesos, per un any, si cal... Sol, sense recursos, quin remei li quedarà sinó anar-se'n...

— Sortir de viatge! deixar aquesta casa on hem estat tan feliços! — exciama el senyor Barnelle... — I jo que em volia presentar per regidor... No, tinc altre pla mira: deixaré diners escampats, ell els robarà, presentaré un denúncia, i...

— No pots fer-ho, home — gemegà la senyora Barnelle — No, no; caldrà que ens anem. Sospesa-ho bé: no podries pas presentar una denúncia contra ell... Es un tipus fastigós, d'acord, però pensa que a hores d'ara En Quimet, si no hagués estat ell...

— Es cert, és cert — digué el senyor Barnelle. — I de sobte, resultat d'una rancúnia llargament acumulada, un gran furor el batzegà tot: tombant-se a En Quimet i a tota embranzida, per primera vegada en la vida, li ventà un bolet.

— Té, per ximple! Gran falta et feia, tanmateix, que et fessis salvar per aquest canalla!

JOAN MINGUEZ, trad.

CANÇÓ

per ANGIOLO POLIZIANO

(TOMAS GARCÉS, Traductor)

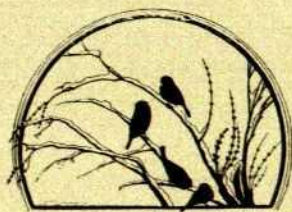
*Jo era tot sol un de matí florit,
en un bell prat, per agafar delit.*

*No crec pas que en el món hi bagí un prat
on l'herba faci tan finesa sentora.
Tot just un poc hi vàreig havè entrat,
a l'entorn meu vegí mil fines flora,
blanques, vermelles i de mil colors;
i un ocellet cantava desseguit.
Jo era tot sol un de matí florit...*

*Ai, el seu cant era suau i bell,
que tot el món enamorar faria.
Jo mi acostava per guaitar l'ocell:
el cap i alea d'or fulgent tenia;
tota altra ploma com robí lluïa;
eren cristall el bec, el coll i el pit.
Jo era tot sol un de matí florit...*

*El vaig volè agafar, tant me va plaure.
Però aviat en l'aire emprengué el vol.
Si al niu nadiu se n'entornava a jaure,
jo en posava a seguir-lo, trist i sol.
Amb un llaç pla li aturaria el vol,
si no fos el bosquet espesseït.
Jo era tot sol un de matí florit...*

*El podria fer caure en un parany,
però si el refilar tant li agrada;
miraré sense xarxa ni engany
d'atrapar l'ocellet amb ma tonada.
I aquesta és la raó de ma tonada,
perquè contant el iinc amorosí.
Jo era tot sol un de matí florit...*

LES FULLES D'ARGENT

(Conte xinès, per Sui Sin Far)

Hi havia un fistó d'arbres vora d'un camp obert. No eren pas arbres de gaire alçària, ni tampoc no eren arbres que florissin o fruitessin; però, per als ulls d'Ah Lin mai no perdien la bellesa. Llurs branques esbeltes eren cobertes de fulles d'un verd clar, que per darrera eren d'argent; i quan el vent les movia o les feia saltar, esclats d'argent fulguraven entre la verdor, i allò us encisava.

Ah Lin era a l'altra banda del camí, tot admirant els arbres de les fulles d'argent.

Una velleta menuda, que portava un cistell d'ous d'ànec, arribà tot alegrement, bellugadissa. Va aturar-se al costat d'Ah Lin.

— Amor de nena! — va dir-li. — Els teus ulls són resplendents com a joiells de fada.

Ah Lin exhalà un sospiràs. Mira! — va dir, — les fulles que dansen.

La velleta menuda ajustà les seves ulleres i mirà enlaire, cap als arbres. — Només que jo tingué — va fer — una mica d'aquell argent a la meua butxaca, et compraria un para-sol de color de rosa i un ventall plegadís.

— I si jo en tingué una mica — va respondre Ah Lin, — jo donaria aquestes mateixes coses al meu germanet petit. — I va continuar dient a la velleta menuda, que aquell vespre hi havia una festa a casa de son pare, perquè havien d'afaitar el cap per primera vegada al seu germanet, i tothom vindria a veure-ho, i portaria a son germanet presents d'or i d'argent. El seu pare i la seva mare, igualment, i el seu germà gran i la seva germana gran, tots tenien presents a oferir. Ella se l'estimava molt, el seu germanet petit. Era petit, petit i bonic, bonic; i els seus dits de les mans i dels peus eren de color de rosa. I pensar que ja havia viscut tota una lluna sencera, i que ella no tenia cap present a dar-li per a fer veure la gran amor que ella tenia per al seu germà petit, en el seu core!

Ah Lin sospirava tota consirosa.

Justament aleshores, una ratxada forta bufà damunt els arbres, i en travessar va fer caure sis fulles, voleiadisses, cap a terra.

— Oh, oh! — cridà la petita Ah Lin. — Va anar tota dalerosa cap el lloc on

havien caigut, i les va arreplegar.

Tornant cap a la vella, li va mostrar els seus tresors.

— Tres per a vós i tres per a mi — va exclamar.

La vella acceptà el do tot somrient i se'n va anar alegre i bellugadissa. A cada casa que entrava ensenyava les seves fulles d'ar-

gent i contava com les havia tingudes, i cada mestressa de casa que la veia i la sentia, li comprava els ous a doble preu.

A la posta de sol, els invitats amb llurs presents començaren d'acudir a dolls a la casa de Man Yu. Entre ells hi havia una velleta menuda. No era pas de mena tan benestant com els altres convidats, però per ço com era la més vella de tota la colla, hom li va dar el seient d'honor. Ah Lin, la filla petita de la casa va seure en un tamboret als seus peus. Els ulls d'Ah Lin eren tots ardents, i les seves galtes enrojolades. Portava un parell de xinel·les brodades, i endins de la seva manigueta roja, acuradament embolcallades en una fulla gran, hi havia tres fulles d'argent.

Quan la mare d'Ah Lin portà una tassa de te a la velleta menuda, la velleta menuda li va murmurar quelcom a l'orella; i la mare d'Ah Lin afalagà el cap de la seva filla petita i li somrigué, tot decantant-se-li.

Després, el pare del nen afaità el cap al menut, el Petit Resplendent. Va fer-ho amb molt de compte, deixant una petita llenca de cabell, en forma de préssec, al mig del caparró. Aquella llenca aniria creixent i en sortiria la cua. Ah Lin va tocar-la amorosament amb el seu ditet quan la cerimònia fou acabada. Mai no havia semblat tant i tant el Petit Resplendent un amor.

Els presents foren distribuïts un cop hom hagué encès totes les llanternes. Era una cosa bonica de veure. La mare del Petit Resplendent el tenia a la falda, mentre cada convidat, parent o amic, l'un darrera l'altre, deixava en una taula, al costat seu, el seu present d'argent i or, embolicats en un bell plec vermell.

Tot just la germana gran havia passat davant d'Ah Lin amb el seu present, Ah Lin va alçar-se; i, seguint la seva germana fins a la taula carregada de bé de Déu, hi deposità altívolament tres fulles:

— Són argent, argent! — va cridar Ah Lin.

Gairebé tothom va fer la rialleta; però la mare d'Ah Lin prengué gentilment les fulles i murmurà a l'orella d'Ah Lin:

— Són el present més suau de tots.

Que contenta no es va sentir Ah Lin! I, pel que fa a la velleta que venia ous d'ànec, tenia la cara tota radiant de satisfacció, i quan se'n va anar, va deixar darrera ella un para-sol de color de rosa i un ventall plegadís.

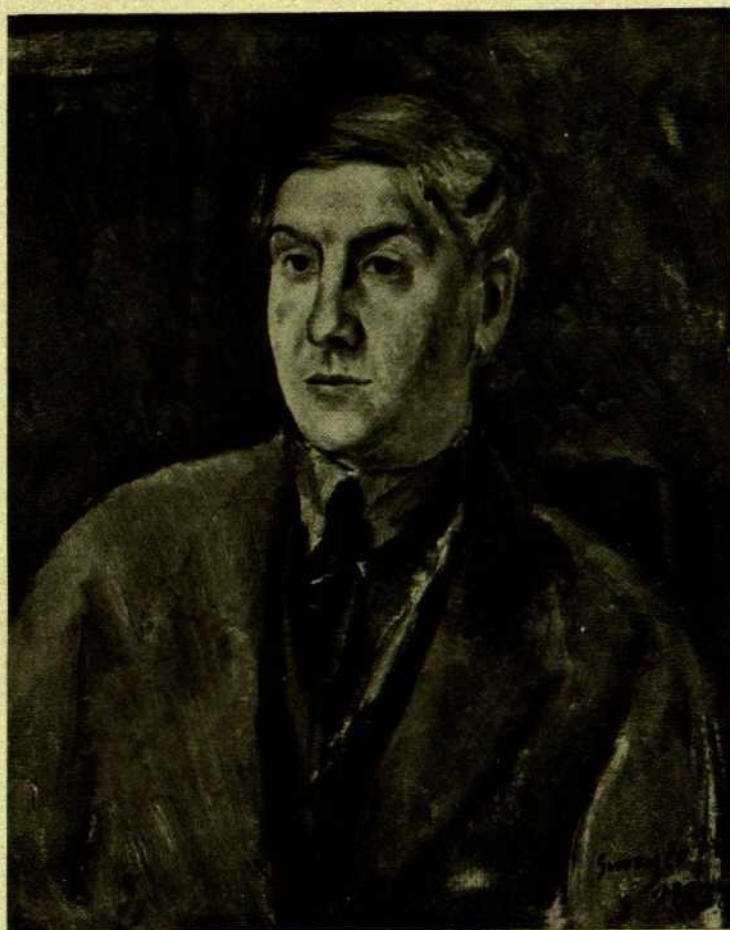
J. CARNER
(Traductor)

UN EXEMPLE D'INSISTÈNCIA

Les Conferències de l'escriptor Josep M.ª Junoy

Aquest exemple, digue-m'ho tot d'una és el de Josep M.ª Junoy. No content d'insistir cada dia en les seves doctrines clàssiques i catòliques des de les planes de *La Veu de Catalunya*, En Junoy, s'ha imposat el deure de donar una conferència cada quinze dies. Després d'aquella coratjosa defensa de la catalanitat essencial de l'art d'En Joaquim Sunyer, després de definir la seva actitud davant el problema del públic i de les relacions de l'escriptor amb el públic, ens ha ofert una aguda dissertació sobre la Imsia i el Seny en que cap d'aquestes dues divinitats d'estirp mediterrània ha restat incólume. En Josep M.ª Junoy ha adoptat una franca actitud de guerra que, ja per ella mateixa, és digna d'aplaudiment. Combat i es plau a proclamar-ho. Algunes de les seves conferències no han estat batejades

per ell mateix amb el nom de conferències de combat?

Però per combatre, com per casar-se, no n'hi ha prou d'ésser un. Cal, almenys, ésser dos. Les invectives d'En Junoy, tot i portar adreces prou concretes, ara com ara, no provoquen el combat. Per què? Es tal vegada que En Junoy escomet fantasmes? No! Les seves sagetes bé brunzen a l'entorn de persones de carn i de sang. Es que tot i portar una direcció, les sagetes d'En Junoy no es claven prou endins per desvetllar el desig de *tornar-s'hi*? Es que els atacats fan el desentès per tàctica o simplement, per peresa?

Una cosa o altra... Però engrandint, o no la polèmica, les conferències d'En Josep M.ª Junoy constitueixen un exemple d'insistència i de coratge intel·lectual que hom ho troba sovint a Barcelona. S.

Poderós reconstituent vegetal inofensiu, extret de la Hololiokl (planta Sagrada)

Preneu:

Eupartol

Remei

per excel·lència per a la dona, indispensable per a les embarassades

Part fàcil, fills sans i robustos

Voleu prolongar la vida?

Preneu:

Arterol

Evita i cura

l'Arteriosclerosis Apoplexia (feridura)

Unic per a les afeccions dels nervis i del cor

VENDA A LES FARMACIES I CENTRES D'ESPECÍFICS

Les mans de la Gioconda

que va pintar Leonardo de Vinci, i poden ésser admirades en el Museu del Prado, tan aristocràticament fines, tan espiritualment seductores, tan femenines i apassionades, les posseeix avui tota senyora que usi el Sabó Heno de Pravia, creació de la Casa

Gal, que té un èxit cada dia en augment. Qualsevol que sia l'ocupació a que vostè es dediqui, senyora o senyoreta, i per molt que aquesta ocupació perjudiqui les seves mans, aconseguirà tenir-les sempre blanques suaus i perfumades si emplea constantment el sabó

Heno de Pravia

És un sabó pur sense barreges ni adulteracions de cap mena. El seu inconfundible perfum es manté tan intens al final com al principi de la pastilla. Si vostè compra una capsa de tres pastilles,

observarà, en consumir la tercera, que amb el temps ha millorat en duresa i fragància. El veredict del públic és unànim en reconèixer aquestes bones qualitats.

1'50 ptes. pastilla

Demani-s a les perfumeries i drogueries. Perfumeria Gal.-Madrid

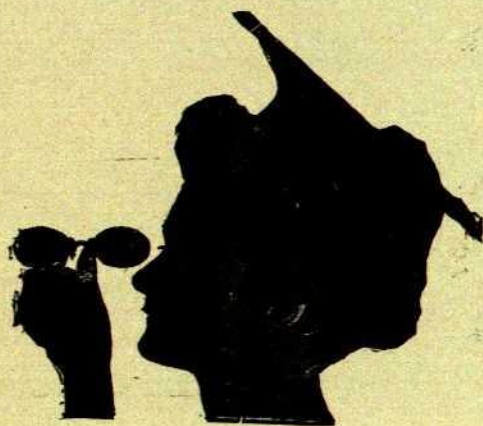

PURÈ PERMANYER.

El millor aliment per a nens, ideal en època de creixença. Per sa facil digestió i per el seu poder nutritiu està indicat ademés als malalts del estómac i convalecents d'ensfermetats greus.

PARA DISOLVER
EL
ÁCIDO ÚRICO
NADA MEJOR
QUE LA
**PIPERAZINA
MIDY**

LOS QUE SUFREN DE ARTRITISMO, REUMATISMO, GOTA, CÓLICOS NEFRÍTICOS, CUANDO LA ORINA ESTA COLOREADA Y CARGADA DE ARELLA, NO DUDEN EN HACER UNA CURA DE PIPERAZINA MIDY, LA MEJOR Y LA MAS ECONOMICA POR SER LA MAS ACTIVA

Carles Tutusaus
Optic-fabricant

ESPECIALITATS:

Ulleres per a auto : Montures Conxa
Montures Galalithe : Montures xapades d'or de 18 quilats : Cristalls tòrics
Cristalls Felegich : Binocles per a teatre i camp : Baròmetres : Termòmetres : Estoigs : Lupes : Cadenes : Graduació gratis de la vista

BOQUERIA, 22 RAURICH, 2
B A R C E L O N A

FORN DE MONTSERRAT

(NOM COMERCIAL REGISTRAT)

PASTISSERIA
BOMBOÑERIA
CONFITERIA
LICORERIA
OBJECTES
D'ART

Passeig de Gràcia, 96 - Telèfon 11 G.
BARCELONA

RADIOTELEFONIA

J. P. M.

Els millors aparells per a la recepció dels concerts europeus són sens dubte els de l'acreditada

marca
J. P. M.

Joan Petit
Maquinària i material elèctric

Aparells de 1 a 8 camps
Parlants de les millors marques
Accessoris de tota mena per a la construcció d'aparells

Despatx i Magatzem:
Call, 24 i 8 ensenyança 1

Magatzem: Call, 17
Telèfon 2990 A.

Baix demanda es faciliten als eficients esquemes, així com es resoldran gratuïtament els dubtes que puguin tenir sobre matèria
Radiotelefònica

L'ENCIS DE LA CASA MODERNA

s'assoleix amb les creacions de la
MANUFACTURE PARISIENNE

en MOBLES
de JONC

MARCA
M^EPNE
REGISTRADA

FILLS
de J. BARÓ

TALLERS
Riera S. Miquel,
n.º 88

Telèfon 686 G.

Salons d'Exposició i Vendes: PASEIG DE GRACIA, 115 - BARCELONA

FÀBRICA DE PRODUCTES CERÀMICS
RAJOLES I ARTICLES DE CONSTRUCCIÓ

CASIMIR VICENS

Despatx: Carrer de Tallers, 72
Fàbrica: Carrer de Benavent,
pròxim a Travessera (Sans)

TELÈFON 5090 A.

BARCELONA

Sarna i Ronya

es curen en 10 minuts amb
l'acreditat

SULFURETO CABALLERO

CROSTES - PEGADELLA
ERUPCIIONS DELS INFANTS
es curen amb rapidesa amb
DEPURATIU INFANTIL
i **PASTA POROSA**

VENDA:

Farmàcia Caballero
Assalt, 86. — BARCELONA

I A TOT ARREU

DEPILATORIO BORRELL

Sens molèstia treu el pèl o pelussera
i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL

Assalt, 52 — BARCELONA
i en totes les perfumeries

Vostè no ignora que per a
escriure bé, és necessari una
bona tinta, i la millor de totes
és la marca anglesa

W. V. Fischer

insuperable tinta blau-negra,
d'un alt rendiment
per a oficina

Demani-la a l'Agent general,

Josep Genís Rovira

Corribia, 2 - BARCELONA

PER A APRIMAR-SE!...

Utilitzi ostra cintura
SYRENE en caut-
xà «Pur Parà», im-
pregnada de subs-
tànies radioactives,
que fan fondre ràpi-
dament les grasses
subcutànies ense-
cap règim. Procedi-
ment extern, no oca-
siona cap molèstia,
ja que acciona du-
rant les dormides.
Demani fullet, ad-
juntant segell de 0'35
cèntims a

Institut Ortopèdic, Sabatè 1
Alemany, Canuda, 7
BARCELONA

LECHE CONDENSADA MARCA LA LECHERA

La única que reemplaza ventajosa-
mente a la leche fresca en la alimentación
de los niños y en los usos domésticos.
Folletos gratis a quien los solicite de la
SOCIEDAD NESTLÉ. A. E. P. A.
Gran Vía Layetana, 41 - Barcelona

La casa de la goma

Senyores!

No deixin de
comprar les
seves faixes
a

**Au corset
Elegant**

Que les ven-
des de

9 pessetes

**Plaça Santa Anna, 4
BARCELONA**

ANÈMIA

Clorosi, debilitat, inapetència, convalescència
i la pobresa de sang, es curen prenent el
poderós tònic reconstituent

GOTES ROYEN

(SANGUÍNEES)

De venda en Farmàcies i Centres d'específics

LABORATORI
HIGIONE

DIPUTACIÓ, 73
BARCELONA

T O S

Catarros, Bronquitis, Asma, Refredats, Tos-
ferina, Grippe, es curen prenent l'acreditat
medicament

XAROP FIGRAN

De venda en Farmàcies i Centres d'específics

LABORATORI
HIGIONE

DIPUTACIÓ, 73
BARCELONA

Sensacional!

Nou sistema de massatge per a
evitar la feridura, tuberculosi,
paràlisi, arterioesclerosi, en-
teritis, restrenyiment, neuras-
tènia. Ventres deformats i
defectes físics.

V. L. FERRÁNDIZ

Ex-intern de Sanatori du Lèman (Suïssa)

Mallorca, 236 (prop de la Rambla)

TARDES

Ramon Sunyer Joier

Casa Fundada l'any 1836

Granvia, 643

Telèfon 831 S. P.

B A R C E L O N A

Perruqueria per a Senyores Valls (Successor de Pere de José)

La casa que s'ha imposat, amb la moda de pèl curt,
pel seu art i refinament :-; Aquesta casa té la
Màquina americana d'ondulat permanent, de
gran forma (Nestlé), única a Barcelona

Especialitat en tintures i postissos invisibles

Portal de l'Àngel, 12, pral. (prop la Plaça de Catalunya)

Telèfon 1394

LARDINA

LA MILLOR DE LES MANTEGUES PER A CUINA

DE VENDA EN TOTS
ELS ULTRAMARINS

ÚNICS FABRICANTS:

RIERA I RUIZ, S. EN C.

PALLARS, 210 (S. M.) - TELÈFON 436 S. M. - BARCELONA

MARCA REGISTRADA

La LARDINA, usada en cuina i pastisseria, substitueix amb avantatge a les mantegues de vaca i de porc. És millor i més fàcilment digerible que l'oli d'oliva. Eminents metges

i higienistes recomanen la mantega de coco pura com el millor dels greixos comestibles. La LARDINA és una mantega excel·lent per a fregits i per a pastisseria.

FLUJO BLANCO

SALES TIMOLADAS DE MEDIANA DE ARAGÓN

CURAN, PREVIENEN las ENFERMEDADES ESPECIALES de la MUJER
VÉASE EL MODO DE EMPLEO EN EL PROSPECTO INCLUIDO EN CADA CAJA
Pídanse cajitas "SALUS de MEDIANA de ARAGÓN"
Cajita de 6 bolsitas - Ptas. 1'25 - en Farmacias

Josep Sauleda

FÀBRICA DE LONES

Lones de tots els gruixos i amplades, per a cobertes de carruatges. Lones impermeables en color per a capotes d'automòbils. Lones per a velams, vaixells, encerats, cobertes de vagon, tendes de campanya, platja, etc. Lones en colors sòlids per a pavellons de magatzems i cases particulars. Fabricació en gran escala de teles per a tota classe d'espardenyes i calçat

SANT POL DE MAR
(BARCELONA)

Asmàtics : Bronquítics : Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres malalties féu sempre ús del

XAROP VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac.

LABORATORI «EL SIGLO» - SANT PAU, 33, BARCELONA

A. CASAJUANA

CARRER DE LA DIPUTACIÓ, 279 : BARCELONA

Construcció de Carrosseries

CAMIONS : OMNIBUS
D'INDÚSTRIA, DES
DE 700 PESSETES
TRACTORS : MAQUI-
NARIA AGRÍCOLA
ARADES OLIVER

AGENT DES DE 1909 DEL

Ford

L'AUTOMOBIL UNIVERSAL